

Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane Pukwana ya melawana le peomolao

Pukwana ye lebeletše melawana le peomolao ye nngwe ya Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane yeo e laolwago le go phethišwa ke wona. Nepo ya pukwana ye ke go dira tšeo di latelago –

- *go fana ka Khutsofatšo ye bonolo ya melawana ye le Tshedimošo ye mabapi le yona; le*
- *go tliša kwešišo ye kaone ya melawana ye le peomolao ye nngwe yeo e šomišwago.*

Tseba

Molao: Peomolao yeo e šišintšwego le go tsebagatšwa ke mmušo wa bosetšhaba (goba peomolao ya bosetšhaba yeo e fetišitšwego ke Palamente)

Molawana: Peomolao yeo e fetišitšwego le go dumelelwa ke letona la mmušo leo le amanago le molao wo o rileng.

Molawana wa mmasepala: Peomolao yeo e tsebagaditšwego ke bolaodi bja mmušo wa selegae.

2 Diteng le tšhupetšo ya referense ya ka pela

Peomolao ya melawana	letlakala	Kgoro	Dintlha tša go ikopanya
Molawana wa tša Maphelo wa Dinolofatši tša Setšhaba	3	Taolo ya tša Temo le Tikologo	Diresoto: 012 341 1415 Diphaka le go ripa bjang: 012 358 8815 Go hira diphaka: 012 358 0495
Molawana wa tša Maphelo wa Ditirelo tša Tihokomelo ya Bana Services By-law	5	Tša Maphelo le Tihabollo ya Seleago	012 358 4656
Molawana wa Maphelo wa tša Maphelo wa Magae a Batšofadi	6	Tša Maphelo le Tihabollo ya Leago	012 358 4656
Molawana wa Maphelo wa Taolo ya Dikoma	7	Tša Maphelo le Tihabollo ya Leago	012 358 4656
Molawana wa Maphelo wa go ruiwa ga Diphoofofo, Dinonyana le Dikgogo	8	Tša Maphelo le Tihabollo ya Leago	012 358 4656
Melawana ya tša maphelo: • General Hygiene Requirements for Food Premises and the Transport of Food • Funeral Undertakers	9	Tša Maphelo le Tihabollo ya Leago	012 358 4656
Gauteng Noise Control Regulations	10	Tša Maphelo le Tihabollo ya Leago	012 358 4656
Tobacco Products Control Act and the Regulation on Smoking of Tobacco Products in Public Places	10	Tša Maphelo le Tihabollo ya Leago	012 358 4656
Foodstuffs, Cosmetics le Disinfectants Act	11	Tša Maphelo le Tihabollo ya Leago	012 358 4656
Health Act (Act 63 of 1977 le Act 61 of 2003)	11	Tša Maphelo le Tihabollo ya Leago	012 358 4656
Melawana ya tša maphelo: • Milking Sheds and Transport of Milk • Milk and Dairy Products	12	Tša Maphelo le Tihabollo ya Leago	012 358 4656
Business Act	13	Tša Maphelo le Tihabollo ya Leago	Dilaesenseng: 012 358 1416; 012 358 0699; 012 358 4490; 012 358 4012
Molawana wa Dikgwebo tša Mebileng	15	Tihabollo ya Ikonomi	Diphemiti: 012 358 1416; 012 358 4383; 012 358 4019; 012 358 0699
Molawana wa Mabitta le Mafišetšaditopo	16	Taolo ya tša Temo le	012 358 8815 or 012 358 8936
Molawana wa Mebaraka wa Tshwane	17	Tihabollo ya Ikonomi	012 358 2398
Molawana wa Bobapatši bja ka Ntle	19	Peakanyo ya	012 358 7694 or 012 358 7651
Molawana wa Boemafofane bja Wonderboom	21	Mešomo ya Setšhaba le Tihabollo ya	012 567 1188/9
Molawana wa Boraditimamollo	22	Polokego ya Setšhaba	Bogareng: 012 358 6255 Leboa: 012 358 9964 Borwa: 012 358 3510
Molawana wa Dimitara tša go Phaka	24	Polokego ya Setšhaba	012 358 5307 or 012 358 7167
Molawana wa Kabo ya Meetse	25	Mešomo ya Setšhaba le Tihabollo ya Mananeokgoparara	012 358 9999 Diphaephe tše phatlogilego, dimitara tše robegilego, ge meets a se gona: 012 358 2111
Molawana wa Tihwekišo	27	Mešomo ya Setšhaba le Tihabollo ya Mananeokgoparara	012 358 9999 Sureitši ye thibanego goba disureitši tše senyegilego: 012 358 2111
Molawana wa Kabo ya Mohlagase	28	Mešomo ya Setšhaba le Tihabollo ya Mananeokgoparara	012 358 9999 Toll-free 080 1111 556 Dinyakišišong goba go bega melato : 012 358 3211 or 012 339
Molawana wa Dilahlwa tša Dithata	30	Taolo ya tša Temo le Tikologo	Ditlakala tše di sa thothwago: 012 358 9461 Dinyakišišo ka ga dithini tša ka gae tša ditlakala: 012 358 0554 / 0526 Dinyakišišo ka ga dikhontheina tša mokgobo: 012 358 0528/29 Tlhwekišo ya mebila: 012 358 0549/ 0559
Gauteng Health Care Risk Waste Management Regulation	32	Tihabollo ya tša	012 358 4656
Molawana wa go Ruiwa ga Dinose	33	Taolo ya tša Temo le	012 379 3123 or 012 377 0568
Molawana wa Taolo ya Dikoloto	34	Ditirelo tša Ditšhelete	012 358 9999
Molawana wa Ditefišo tša Dithotona	35	Ditirelo tša Ditšhelete	012 358 9999
Sekema sa Peakanyo ya Toropokgolo	36	Peakanyo ya Toropokgolo , Tihabollo le Ditirelo tša Selete	Imeili ya dingongorego ka kakaretšo: landusecomplaints@tshwane.gov.za Seleteng sa Bogareng & ka Bohlabela: 012 358 8761 Selete sa Leboa Bohlabela & Borwa: 012 358 4568 Selete sa Borwa: 012 358 3899 Bobapatši bja ka ntle bjo bo sego ka molaong: 012 358 4582 / 8688 Dinyakišišo ka kakaretšo: 012 358 7642 Go tshelwa ga molao goba dingongorego : 012 358 8761 Leboa: 012 358 9110 Bogareng: 012 358 4833 Southern: 012 358 3883
Molawana wa Tirišompe ya Diokobatši	38	Polokego ya Setšhaba	Diprogramo tša thibelo ya bosenyi setšhabeng: 012 358 3754/3016 Thibelo ya bosenyi ka tšhomišo ya moakanyetšo wa tikologo: 012 358 3714/6408 Dinaeklapa , Mafelo a go rekiša bjala le dijo tša mathata: 012 358 0070
Tshedimošo ka kakaretšo	40		

Molawana wa tša Boithabišo bja Setšhaba wa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane

Tša boithabišo bja setšhaba di hlalošwa bjalo ka –

naga efe goba efe, kampa, letangwana la boruthelo, resoto ya setšhaba, lefelo la boitapološo goba tikologo ya bolotatlhago la Mmasepala, la go hirwa goba go laolwa ke Mmasepala leo setšhaba ka kakaretšo se kgonago go ka le fihlelela, e kaba ka go lefela tšhelete ya go tsena goba mahala.

Maikemišetšo ka ga Melawana

Go laola merero yeo e amanago le tšhomišo ya tša boithabišo tša mono Toropokgolong ya Tshwane

Melawana ya tša Boithabišo bja Setšhaba e laola dinolofatši tša Mmasepala go netefatša gore di šomišwa ka tsela yeo e bolokegilego ya tshwanelo le go thuša go phediša batho le tikologo gabotse.

Khutsofatšo ya Molawana wo

Molawana wa Boithabišo bja Setšhaba o nale dipeakanyetšo tšeo di ikgethago tša maphelo, polokego le tlhokomelo ya tša boithabišo bja setšhaba tša toropokgolo ye. Molawana wo o laetša tšeo di latelago:

- Palokgolo ya baeng
- Tumelelo ya go tsena le go dula senolofatšing sa boithabišo sa setšhaba
- Ditšhupetšo ka ga go swarwa ga diphoofole mo dinolofatšing tša Boithabišo tša setšhaba
- Ditšhupetšo ka ga go swarwa ga dimela mo dinolofatšing tša Boithabišo tša setšhaba
- Tefelo ya go tsena
- Go šomiša dibapadišwa le ditlabakelo
- Maitshwaro le mekgwa yeo e sa dumelelwego
- Merero ya tša maphelo
- Bjala, dijo le mello
- Go ebela ga go dumelelwe
- Ga go dikopano tšeo di swarwago ka ntle le go hwetša lengwalo la tumelelo pele la go tšwa Mmasepaleng
- Ditšhupetšo ka ga tšhomišo ya dinamelwa mo dinolofatšing tša boithabišo tša setšhaba
- Maitshwaro ao a sa lokago a go se tsebalega ga a dumelelwe
- Maatla a bašomedi ba mmasepala a go laola dinolofatši tša boithabišo tša setšhaba
- Go fana ka leina le aterese tša mohlankedi yo a dumeletšwego wa Mmasepala
- Ga go diketswana tšeo di swanetšego go šomišwa ka ntle le go hwetša diphemiti
- Ditšhupetšo ka ga go thea dihlapi mo dinolofatšing tša setšhaba
- Ditšhupetšo ka ga go kampa mo dinolofatšing tša setšhaba
- Ditšhupetšo ka ga go šomiša magaga ao a lego mo dinolofatšing tša setšhaba amenities
- Thoto yeo e lahlegilego

Molawana wo o nale gape le dipeakanyetšo tšeo di latelago:

- Go tshwenyana le didirišwa tša akheolotši, tša thutafase goba tša histori goba go di tloša dinolofatšing tša setšhaba ga go dumelelwe.
- Ga go motho goba sehlongwa seo se dumeletšwego go ka beakanyetša goba go phethagatša tiragatšo efe goba efe, tlhabollo goba kaonafatšo mo senolofatšing sa setšhaba ka ntle le tumelelo.
- Ga go motho yoo a dumeletšwego go tloša mabu, maswika, santa goba dimela mo dinolofatšing tša setšhaba ka ntle le tumelelo.

Molawana wa tša Boithabišo bja Setšhaba wa Tshwane

Ka fao o ka latelago Molawana wo ka gona

Latela ditsebišo tšeo di lego ngwadilwego mo dinolofatšing tša setšhaba ka dinako tšohle gomme o seke wa senya ditlabakelo dife goba dife tša go raloka, dimela goba didirišwa tše dingwe. Hlompha diphoofole tšeo di lego dinolofatšing tša rena tša setšhaba gomme o tlaleye ge o ka bona yo mongwe a tsoma fao ka bohudu.

Ellelwa gore dinolofatši tša rena tša setšhaba ke tša rena badudi ka moka, ba bannyane le ba bagolo!

Dinyakišišong le bobeeletšong

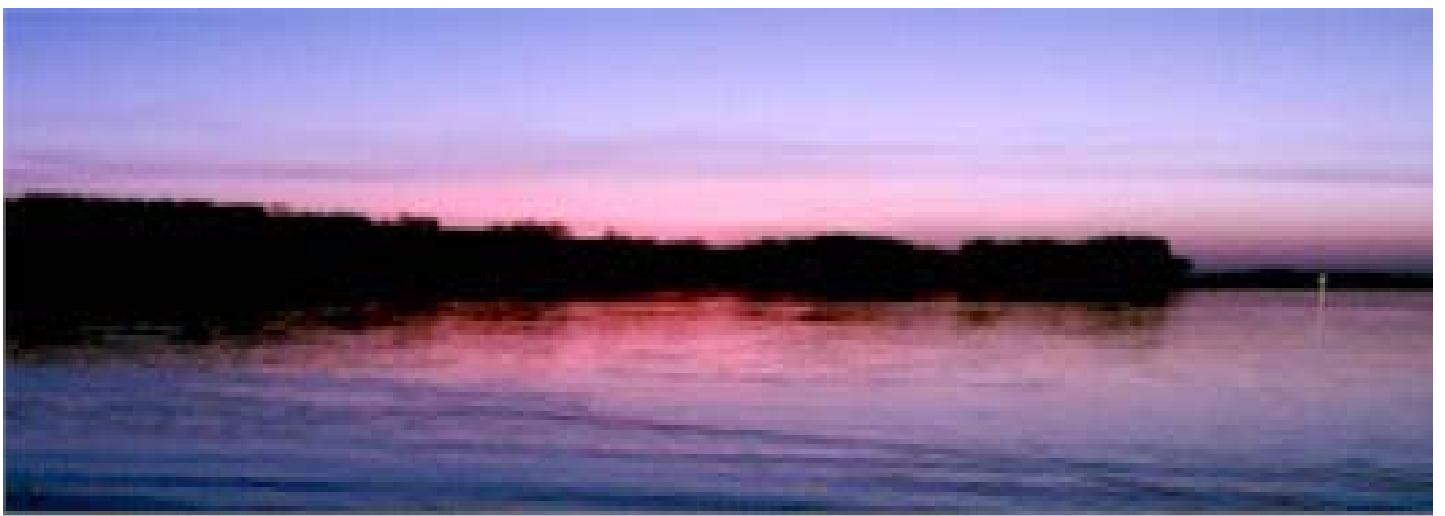
- Tša diresoto (tše bjalo Fountains, Derdepoort le Ga-Mothakga), matangwana a boruthelo le mafelo a go lota tlhago le ditikologo tša tlhago (tše bjalo ka Rietvlei le Austin Roberts Bird Sanctuary), letšetša mogala go 012 341 1415 (dinyakišišo ka kakaretšo).
- Tša diphaka le go segwa ga bjang mo diphakeng le dikgala tša mo gare ga tsela tša go ema batho ka polokego (traffic islands), letšetša mogala go 012 358 8815. Go hira diphaka, o ka letšetša mogala go 012 358 0495.

Dikotlo

- Motho ofe goba ofe yo a sa obamelego dipeakanyetšo tša Molawana wo o lebanwa ke go lefa tšhelete ya faene yeo e ka bago R10 000,00 goba a romelwa kgolegong sebaka sa go ka ba dikgwedi tše 12.

Ditlamorago tša go se latele molawana wo

Go ba kgahlanong le Molawana wa Dinolofatši tša Setšhaba go kweša bohloko ditikologo tša tlhago tša mo toro-pokgolong, tšeo morago di tla kwešago bohloko maphelo a mabotse a batho ba mono Tshwane.

Molawana wa tša Maphelo wa Ditirelo tša Tlhokomelo ya Bana wa Toropokgolo ya Tshwane

Molawana wa tša Maphelo wa tša Tlhokomelo ya Bana o laola dinyakwa tša motheo tša ditirelo tša bana mo tikologong yeo e lego ka fase ga taolo ya Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane. Dinyakwa tša ka Molawaneng wo di beetšwe ditirelo tša tlhokomelo ya bana tšeo di lego ditikologong tšeo di hlabollotšwego le tšeo di sa hlabollwago le bakeng sa magoro a go fapana a bana.

Tlhathollo ya tirelo ya tlhokomelo ya bana

Moago ofe goba ofe goba dikago tšeo di hlokometšwego goba di šomišwago, e kaba ka gore go hwetšwe poelo goba ka tsela ye nngwe, go hlokomela nakwana goba karolwana ya tlhokomelo ya bana ba mengwaga ya ka fase ga ye 18 ba se kgauswi le batswadi ba bona. Yona e akaretša sekolo sa go tsena o dula gona, hostele ya sekolong goba sehlongwa seo se hlokomelwago goba se šomišetšwa dithuto goba tlhahlo ya bana gomme se laolwa goba se ngwadišitšwe goba se filwe tumelelo ke mmušo.

Maikemišetšo ka Molawana wo

Go netefatša gore ditirelo tša tlhokomelo ya bana mo Tshwane di sepelelana le dinyakwa tša maphelo gore bana ba dule tikologong yeo e bolokegilego ya go hlweka yeo ba ka ithutago le go gola go yona

Molawana wa tša Maphelo wa Ditirelo tša Tlhokomelo ya Bana o beile metheo ya go swana bakeng sa ditirelo tša tlhokomelo ya bana mo toropokgolong ye.

Kobamelo ya Molawana wo

O swanetše go ba le setifikheiti sa tša maphelo go ka sepediša tirelo ya tlhokomelo ya bana. Go dira kgopelo ya setifikheiti sa tša maphelo, o ka ikopanya le ba Ditirelo tša Maphelo tša Mmasepala mo go 012 358 4656.

Ge eba o nale tirelo ya tlhokomelo ya bana yeo e nago le khiši yeo go apeelwago dijo ka go yona gomme di fiwa bana, o swanetše go ba le setifikheithi sa R918 (setifikheithi sa tumelelo sa dikagong tša dijo). Go dira kgopelo ya setifikheithi sa tša maphelo, o ka ikopanya le ba Ditirelo tša Maphelo tša Mmasepala mo go 012 358 4656.

Both certificates must be displayed on the premises.

Dikotlo

Go tshela Molawana wo go tla dira gore o feleletše o filwe tsebišo ya go lefa tšhelete ya faene ye e ka bago R20 000,00. Setifikheithi sa tša maphelo le sona se ka gogwelwa morago.

Ditlamorago tša go se latele molawana wo

Ge batho ba tshela Molawana wa tša Maphelo wa Ditirelo tša Tlhokomelo ya Bana, ba ka bea maphelo a bana kotsing.

Molawana wa tša Maphelo wa Magae a Batšofadi wa Toropokgolo ya Tshwane

Molao wo o bea dinyakwa tša metheo tša go swana bakeng sa magae a batšofadi ao a lego tikologong yeo e lego ka fase ga taolo ya Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane. Dinyakwa tše di amana le magoro a go fapana a batšofadi bao ba hlokomelwago mo magaeng a. Ngaka ya tša Maphelo a Tikologong ke yona e tla bonago ge eba dikago di le tsela yeo go nyakegago goba aowa, go ya ka mangwalo a tšona.

Batšofadi ba hlophiwa go ya ka magoro ao a latelago:

- Legoro A: Badudi ba mengwaga ya go feta ye 55, bao ba phedilego gabotse ebile ba kgona go itlhokomela
- Legoro B: Badudi ba mengwaga ya go feta ye 55, bao ba phedilego gabotse eupša ba sa kgone go itlhokomela
- Legoro C: Badudi ba mengwaga ya go feta ye 55, bao ba nyakago tlhokomelo ya kalafo ya nako le nako gomme ka setlwaedi ba dulago mo senthareng ya tlhokomelo ya batšofaditšofadi ya mo legaeng la batšofadi

Tlhathollo ya legae la batšofadi

Sehlongwa sefe goba sefe goba tirelo yeo e amanago le go hlokomela batšofadi, go akaretšwa le moago goba dikago tšeo di šomišetšwago go ithaopa goba go direla, tšeo di lego gore ke sehlongwa goba tirelo gomme moago goba dikago tša gona di ngwadišitšwe le ba kgoro ya maleba

Maikemišetšo ka Molawana wo

Go netefatša gore magae a batšofadi a mo Tshwane a sepelelana le dinyakwa tša maphelo gore batšofadi ba phele ka fase ga maemo ao a bolokegilego a bohlweki.

Molawana wa Magae a Batšofadi o bea metheo ya go swana ya tlhokomelo ya batšofadi ba mo toropok-golong ye.

Kobamelo ya Molawana wo

O swanetše go ba le setifikheiti sa tša maphelo go ka sepediša legae la batšofadi. Go dira kgopelo ya setifikheiti sa tša maphelo , o ka ikopanya le ba Ditirelo tša Maphelo tša Mmasepala mo go 012 358 4656.

Ge eba legae la batšofadi lenale khiši yeo go apeelwago dijo ka go yona gomme di fiwa batšofadi, o swanetše go ba le setifikheithi sa R918 (setifikheithi sa tumelelo sa dikagong tša dijo). Go dira kgopelo ya setifikheiti sa tša maphelo , o ka ikopanya le ba Ditirelo tša Maphelo tša Mmasepala mo go 012 358 4656.

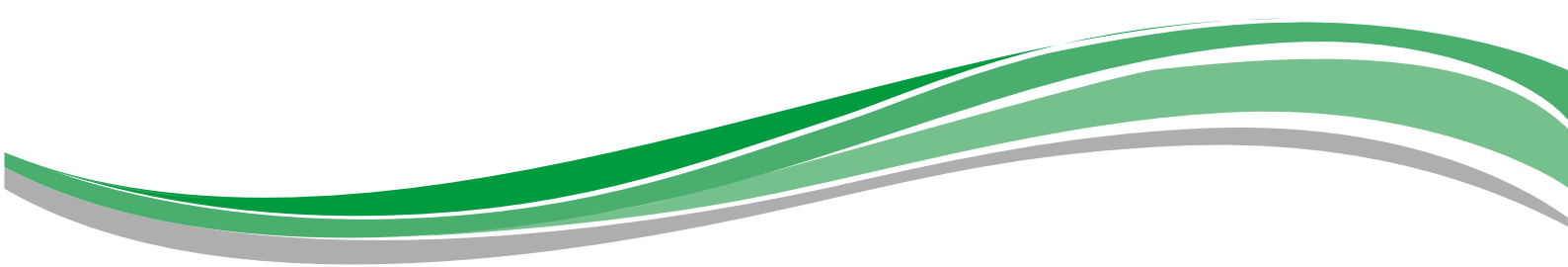
Ditifikheithi tšeo ka bobedi di swanetše go bontšhwa mo dikagong.

Dikotlo

Go tshela Molawana wo go tla dira gore o feleletše o filwe tsebišo ya go lefa tšhelete ya faene ye e ka bago R20 000,00. Setifikheithi sa tša maphelo le sona se ka gogwelwa morago.

Ditlamorago tša go se latele molawana wo

Ge batho ba tshela Molawana wo, ba ka bea maphelo a batšofadi kotsing.

Molawana wa tša Maphelo wa Taolo ya Dikoma wa

Go ya ka metheo ya tša maphelo, Molawana wo o bea dinyakwa tša motheo tša Dikoma tšeo di lego tikologong yeo e lego ka fase ga taolo ya Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane. Bahlankedi ba go ba le boikgafo ba Kgoro ya Tlhabollo ya Seleago ba hlahloba dikoma le go ahlahlana le dingongorego ka ga tšona. Ditsebi tša Maphelo a Tikologong ke bona ba bonago ge eba dikago di le tsela yeo go nyakegago goba aowa, go ya ka mangwalo a tšona a dithuto.

Maikemišetšo ka Molawana wo

Go netefatša gore Dikoma tša mo Tshwane di latela dinyakwa tša maphelo tšeo di beilwego gore ditiro tše tša setšo di phethagatšwe ka tsela yeo e bolokegilego ya bohlweki. Molawana wo o laetša tšeo di latelago:

- Tirelokgopelo ya go ngwadiša le go sepediša koma
- Tumelelo ya go bolotša kua komeng
- Go amogelwa gore o bolotšwe mo komeng (Mohlala, motho wa mengwaga ye 15 goba go feta a ka amogelwa, eupša ge motho a le mengwaga ye ka fase ga ye 21, motswadi goba mofepi wa gagwe o swanetše go dumela ka go tlatša foromo ya tumelo yeo e diretšwego morero woo.)
- Go tswalelwa ga dikoma
- Go hlongwa ga komiti ya dikeletšo ya dikoma
- Sebaka sa go bolla komeng (Koma ga ya swanela go tsena sebaka sa go feta matšatši a 90 gomme e swanetše go tsena matšatšing a maikhutšo a dikolo a semmušo.)
- Tshwaro ya dialoga (Mohlala, dialoga ga di a swanela go tlaišwa.)
- Mekgwa ya setšo le tlhahlobo ya dikoma (bahlankedi bao ba hlahlobago dikoma ba swanetše go ba le tsebo yeo e tletšego ka ga ditshepedišo tša dikomeng tše.)

Molawana wo o bea metheo ya go swana go dikoma ka moka tša mono Tshwane.

Kobamelo ya Molawana wo

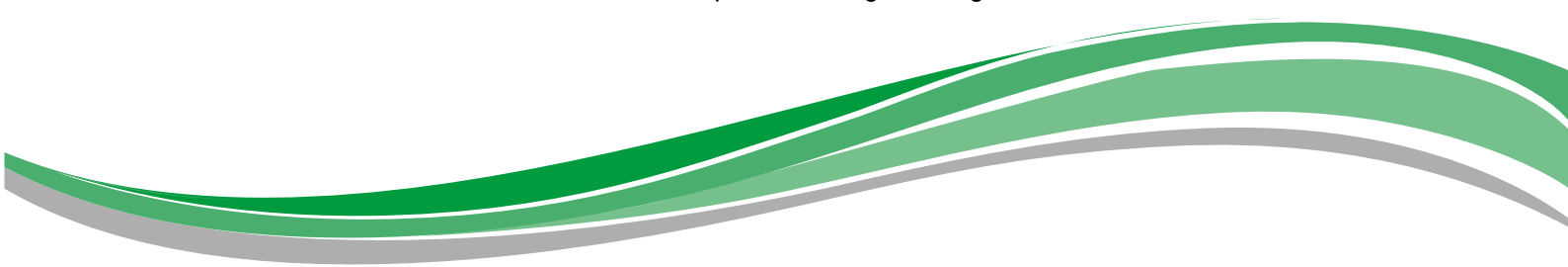
O swanetše go ba le setifikheiti sa tša maphelo go ka sepediša koma. Go dira kgopelo ya setifikheithi se, o ka ikopanya le ba Ditirelo tša Maphelo ba Mmasepala mo go 012 358 4656.

Dikotlo

Go tshela Molawana wo go tla dira gore o feletše o filwe tsebišo ya go lefa tšhelete ya faene yeo e ka bago R20 000,00. Setifikheithi sa tša maphelo le sona se ka gogwelwa morago.

Ditlamorago tša go se latele molawana wo

Ge batho ba tshela Molawana wo, ba ka bea maphelo a dialoga kotsing.

Molawana wa tša Maphelo wa go Ruiwa ba Diphoofolo, Dinonyana le Dikgogo

Molawana wo o laola go ruiwa ga diphoofolo ke badudi ba mo Toropokgolong ya Tshwane, e kaba ka gae goba go gweba ka tšona, go efoga dikotsi maphelong a batho. Metheo ya tša maphelo a setšhaba e šomišwa ke Ditsebi tša Maphelo a Tikologong go bona ge eba seemo se ka hlola dikotsi maphelong a batho. Go nale dinyakwa tšeo di beetšwego dihlolongwa, go thothwa ga manyora le taolo ya tlhaselo ya motšhitšhi (infestation management). Ka Molawaneng wo go laeditšwe tšeo di latelago:

- Dipeakanyetšo ka kakaretšo (Mohlala, ga go motho yo a dumeletšwego go tlaiša goba go bolaiša diphoofolo tlala.)
- Dintlwana tša diruiwa le dikago tša go ruela leruo
- Dikago tša go ruela diphoofolo, dinonyana le dikgogo
- Go ruwa dikgomo, dipere, dimeila le ditonki
- Go ruwa dikolobe
- Go ruwa dipudi le dinku
- Go ruwa dikgogo, dinonyana le mebutla
- Bagweba ka leruo le dikgweba tše dingwe tšeo di amanago le go ruiwa ga diphoofolo le dikgogo
- Dintlwana tša dimpša le dintlwana tša dikatse
- Mabenkele a go rekiša diruiwa tša ka gae le mafelo a go botsefatša diruiwa tša ka gae
- Go gweba ka dikgogo le mebutla
- Go ruwa diphoofolo ka tsela yeo e tla di thibelago go ba tšhitišo
- Dimpša tše bogale le dimpša tšeo di palešitšego
- Dimpša tšeo di hlolago ditšhitelo
- Dimpša tšeo di swanetšego go ba ka fase ga taolo mo mafelong a bohle
- Dimpša ga di a swanelwa go rumulwa
- Dipeakanyetšo tša beng mafelo bothopša bja diphoofolo, ditshepedišo tša bothopša bja diphoofolo le go thopšwa ga diphoofolo
- Go rekišwa goba go fedišwa ga diphoofolo tšeo beng ba tšona ba sa tlogo go di tšeya
- Go biletša mong phoofolo kgotlatsheko go tliša phoofolo ya gagwe gore e tle e hlahlobjwe ke kgotlatsheko
- Maatla a bahlankedi mabapi le thibelo ya tlaišo go diphoofolo
- Thibelo ya dipeakanyetšo tša go lohlanya diphoofolo

Maikemišetšo ka Molawana wo

Gore batho bao ba ruilego diphoofolo ba netefatše gore maphelo a batho le diphoofolo a bolokegile le gore diphoofolo di hlokometšwe ka tshwanelo

That people keeping animals ensure that the health of humans and animals is preserved and that animals are properly looked after

Kobamelo ya Molawana wo

Go nyakišiša ka ga kobamelo ya Molawana wo goba go tlaleya ngongorego ka ga diphoofolo, ikopanye ka mogala le ba Ditirelo tša Maphelo ba Mmasepala mo go 012 358 4656.

Dikotlo

Go tshela Molawana wo go tla dira gore o feletše o filwe tsebišo ya go lefa tšhelete ya faene ye e ka bago R20 000,00.

Ditlamorago tša go se latele molawana wo

Ge batho ba tshela Molawana wo wa Go Ruiwa ga Diphoofolo, Dinonyana le Dikgogo, go ka ba le khuetšo ye mpe go tikologo ya toropokgolo ya rena le maphelo a baagi ba rena.

Regulation (Molawana) 918 ka ga Bohlweki ka Kakaretšo bjoo bo Nyakegago mo Dikagong tša Dijo le go Nametša Dijo

Molawana wo o phatlaladitšwe ka go latela karolo 35 ge e balwa le karolo 40 ya *Health Act*, 1977 (*Act 63 of 1977*). Wona o bontšha dinyakwa tša maphelo a mabotse ka kakaretšo a dikago tša dijo le go sepetšwa ga dijo. Wona o laola dintlha ka moka tša moo go šongwago ka dijo le go di apea (go akaretšwa le go ruthufatša dijo tšeo di aphilwego, eupša go sa akaretšwe dijo tša go tla di phuthetšwe).

Maikemišetšo ka ga Molawana wo

- Go netefatša gore dikago tšeo go direlwago dijo go tšona le go sepetšwa ga dijo go fihlelela dinyakwa le metheo ya tša maphelo le tša bophelo bjo bo phepha.

Regulation 918 e šomišwa dikagong tšeo dijo di direlwago go tšona le go sepetšwa ga dijo ka go dira bjalo e le go šireletša maphelo a baagi ba rena ba toropokgolo ye.

Kobamelo ya Molawana wo

Ga go motho yo a dumeletšwego go ba le dikago tša dijo (tše bjalo ka restorante goba khofi) ka ntle le go ba le setifikheiti sa tša maphelo sa R918. Go dira kgopelo ya setifikheiti sa tša maphelo sa R918, letšetša ba Ditirelo tša Maphelo ba Mmasepala mogala mo go 012 358 4656.

Dikotlo

Go tshela Molawana wo go tla feleletša go dirile gore o hwetše tsebišo ya go go fa taelo goba faene.

Ditlamorago tša go se latele molawana wo

Ge dikago di sa latele Molawana 918, maphelo a badudi ba Tshwane a ka swarega gampe kudu.

Karolo 48 ya *Health Act* le melawana ka ga bolotabahu

Melawana ka ga bolotabahu e phatlaladitšwe go ya ka karolo 33 le ya 39 ya *Health Act*, 1977 (*Act 63 of 1977*), ka fao di fetošitšwego ka gona. Yona e bontšha dinyakwa tša dihlolongwa le tša maphelo a mabotse a dikago tša bolotabahu. Karolo 48 ya Molao wo e bontšha dinyakwa tša go tloša mohu gore a tle a bolokwe le go ahlaahlana le mašaledi a batho bao go hlatsetšwego gore ba bolailwe ke malwetši ao a fetelago le merero yeo e amanago le seo.

Maikemišetšo ka ga Molawana wo

Go netefatša gore mafelo a bolotabahu a fihlelela metheo ya tša maphelo le bophelo bjo bo phepha

Kobamelo ya Molawana wo

Ga go motho yo a dumeletšwego go beakanya setopo mo dikagong tša bolotabahu ge ... (///tlaleletša ka se sengwe) a se a fiwe setifikheiti sa tumelelo ke ba Ditirelo tša Maphelo. Go dira kgopelo ya setifikheiti, letšetša mogala mo go 012 358 4656. Ge eba o nale pelaelo ya gore mmele wa motho yo a hlatsetšwego gore o bolailwe ke bolwetši bja go fetela ga se wa swarwa go ya ka ditaelo tšeo di lego ka go karolo 48 ya Molao wo, letšetša mogala mo go 012 358 4656 go tlalea molato wa tshelo ya molao.

Dikotlo

Go tshela melawana ye go tla feleletša go hlotše gore o filwe taelo ya gore o obamele molao, ge o tšwela pele go se obamele gape magato a se molao a tla tšewa kgahlanong le wena, gape o ka faeniwa.

Melawana ya Taolo ya Lešata ya Gauteng

Melawana ye e phatlaladitšwe ka fase ga karolo 25 ya *Environment Conservation Act, 1989 (Act 73 of 1989)*. Yona e amana le ditaba ka moka tša tšhilafatšo ya lešata gomme e bontšha maatla ao mebušo ya selegae le dikomiti tša tekolo tša kgauswi di nago le wona.

Kobamelo ya melawana ye

Ga go motho yoo a dumeletšwego go dira, go hlapiša goba go hlola lešata leo le šitišago goba lešata leo le selekišago, goba go dumela gore go dirwe, le hlapišwe goba le hlolwe ke motho, phoofolo, motšhene, setlabakelo goba sedirišwa goba motswako ofe goba ofe wa dilo tše. Ge eba o nyaka go tlaleya gore go nale lešata goba o nyaka go tseba gore o ka obamela bjang melawana ye, o ka letšetša mogala mo go 012 358 4656 (Ditirelo tša Maphelo tša Mmassepala).

Dikotlo

Go tshela melawana ye go tla feletša go dirile gore o hwetše tsebišo ya go go fa taelo ya gore o obamele goba faene. Ge o ka tšwela pele go se obamele, magato a semolao a tla tšewa kgahlanong le wena gomme o ka ba wa faenwa.

Tobacco Products Control Act le Regulation 975 Notice ye mabapi le go Kgoga Motsoko mo Mafelong a Bohle

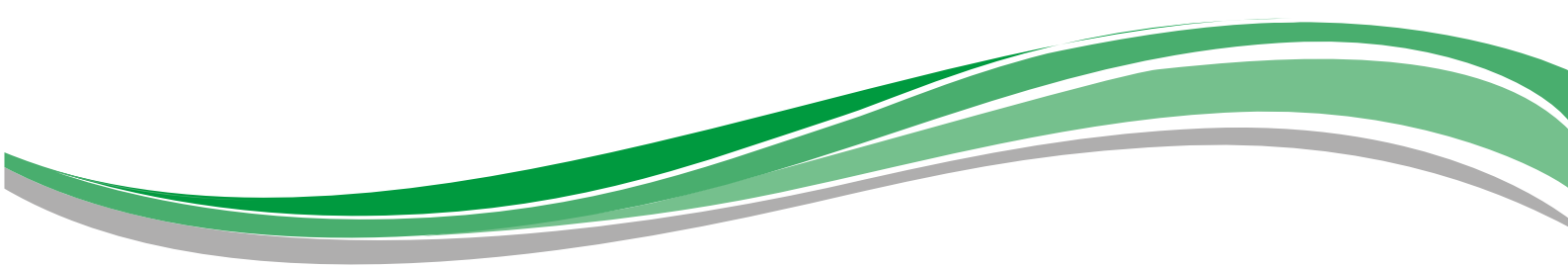
Morero wa Molao wo ke go thibela le go iletša go kgoga mo mafelong a bohle, go laola thekišo le papatšo ya motsoko mo mabakeng ao a rileng, go laela gore go ngwalwe eng mo diphuthelwaneng tša disekerete le go beakanyetša merero yeo e amanago le seo. Tsebišo ye e phatlaladitšwe go ya ka karolo 2 ya *Tobacco Products Control Act, 1939 (Act 83 of 1993)*.

Kobamelo ya Molawana wo

Go kgoga motsoko go a dumelelwa mo mafelong a mangwe a bohle, ge fela e le gore dinyakwa tša Molawana wo di fihleletšwe. Ge eba o rata go tlaleya tshelo ya Molawana wo goba go nyakišiša gore o ka o obamela bjang molawana wo, letšetša mogala mo go 012 358 4656 (Ditirelo tša Maphelo tša Mmassepala).

Dikotlo

Go tshela Molawana wo go tla feletša go hlotše gore o fiwe taelo ya gore o obamele molao. Ge o ka tšwela pele ka go se obamele molao, go tla tšeiwa dikgato tša molao kgahlanong le wena, gape o ka lefišwa le tšhelete ya faene.

Foodstuffs, Cosmetics and Disinfectants Act, 1972 (Act 54 of 1972)

Molao wo o bontšha gore o ka laola bjang thekišo, tšweletšo le go tliša ka nageng dijo tšeo di tlogo di phuthetšwe (foodstuffs), ditlolo le dibolayadikhunkhwane, le go beakanyetša merero yeo e amanago le seo ye bjalo ka go tšeelwa le go thopšwa ga dijo tša go tla di phuthetšwe tšeo go hweditšwego di se seemong sa go latela melawana yeo e phatlaladitšwego go ya ka Molao wo.

Kobamelo ya melawana ye

Dijo tša ka dithining tšeo di sa lokelwago go ka jewa ke batho di swanetše go lahlwa go ya ka Molao wo di ka lahlwa mafelong a go lahla ditlakala a mmasepala. Se se ka dirwa fela ge eba o nale setifikheiti sa go tšwa go ba Lekala la tša Maphelo seo se tsebagatšago gore dijo tšeo tša ka dithining ga di a lokela go ka jewa ke batho. Setifikheiti se se a lefelwa ge o se nyaka. Ge eba o nyaka go tlaleya bao ba sa latelego melawana ye goba o nyaka go tseba gore o ka obamela bjang melawana ye, o ka letšetša mogala mo go 012 358 4656 (Ditirelo tša Maphelo tša Mmasepala).

Dikotlo

Ge o ka se latele melawana ye, o tla hwetša taelo ya gore o obamele molao. Ge o tšwela pele ka seo o tla tšeelwa dikgato tša semolao goba wa faenwa.

Health Act, 1977 (Act 63 of 1977)

Molao wo o bontšha mešomo le maatla a mebušo ya selegae mo go ahlaahleng tšhitelo efe goba efe, seemo seo se sa hlwekago, lenyatšo, bjobj go boloka tikologo e nale maphelo a mabotse e bile e hlwekile ka dinako tšohle.

Kobamelo ya melawana ye

Ga go motho yoo a dumeletšwego go hlola tšhitelo mo tikologong yeo e lego ka fase ga taolo ya Mmasepala. Ge eba o nyaka go tlaleya tšhitelo, letšetša mogala ba Ditirelo tša Maphelo tša Mmasepala mo go 012 358 4656.

Dikotlo

Ge o ka se latele melawana ye, o tla hwetša taelo ya gore o obamele molao. Ge o tšwela pele ka seo o tla tšeelwa dikgato tša semolao goba wa faenwa.

Health Act, 2003 (Act 61 of 2003)

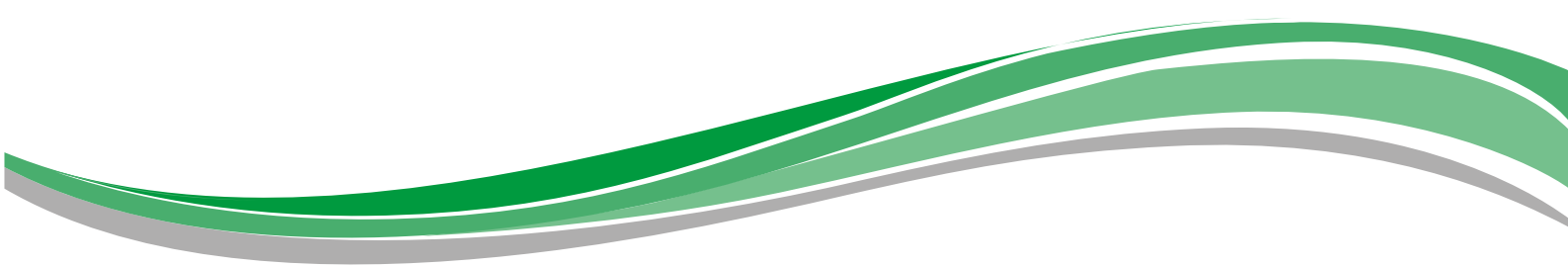
Molao wo o fana ka tlhaku ya tsela ya go swana yeo e rulagantšwego ka mererong ya tša maphelo, go dutše go elwa hloko ditaelo ša Molaotheo le melao ye mengwe. Molao wo o laetša mešomo ya bahlankedi ba tša maphelo le go bontšha dinyakwa tša ge go dirwa ditekolo tša nako le nako le dinyakišišo tša dingongorego tša maphelo a tikologong. Wona o beakanyetša gape le ditsela tša go ahlaahla melato go ya ka Molao wo.

Kobamelo ya melawana ye

Ka morago ga go nyakišiša ngongorego, go fiwa tsebišo ya kobamelo ya molao, yeo e laelago yo a tshetšego molao gore a obamele mabaka ao a beilwego ka melawaneng ye. Ge motho a ka se obamele dinako tšeo di beilwego, motho yoo o swanetše go ikopanya le Setsebi sa tša Maphelo a Tikologong go boledišana le yena ka ga taba ye. Go tlaleya ngongorego ya tša maphelo a tikologong go ba go kgopela thušo mabapi le go latela tsebišo yeo e filwego go ya ka Molao wo, letšetša ba Ditirelo tša Maphelo tša Mmasepala mo go 012 358 4656.

Dikotlo

Go tshela molawana wo go tla feletša go hlotše gore o fiwe taelo ya gore o obamele molao. Ge o ka tšwela pele ka go se obamele molao, o tla tšeelwa dikgato tša molao kgahlanong le wena, gape o ka lefišwa le tšhelete ya faene.

Molawana ka ga Mengwakwana ya go Bolokela Maswi le Tshepetšo ya Maswi

Molawana wo o phatlaladitšwe go ya ka karolo 34, 35, 39 le 40 tša *Health Act, 1977 (Act 63 of 1977)*. Wona o bontšha dinyakwa tša mengwakwana ya go bolokelwa maswi ao a tšweletšwago gore a dirišwe ke batho le dinyakwa tša go sepetšwa ga maswi ao.

Kobamelo ya molawana wo

Ge o nyaka go tseba gore o ka obamela Molawana wo bjang goba go ipelaetša ka ga go tshelwa ga Molawana wo, letšetša ba Ditirelo tša Maphelo ba Mmasepala mo go 012 358 4656.

Dikotlo

Ge o sa latele Molawana wo, o tla hwetša taelo ya gore o obamele molao. Ge o tšwela pele ka seo o tla tšeelwa dikgato tša semolao goba wa faenwa.

Molawana ka ga Maswi le Ditšweletšwa tša Maswi

Molawana wo o phatlaladitšwe go ya ka karolo 15(1) ya *Foodstuffs, Cosmetics and Disinfectants Act, 1972 (Act 54 of 1972)*. Wona o bontšha dinyakwa tša ge motho a nyaka go rekiša maswi ao a sa bedišwago ao a swanetšego go tlo bedišwa le maswi ao a sa bedišwago ao a swanetšego go tlo kgahlišwa.

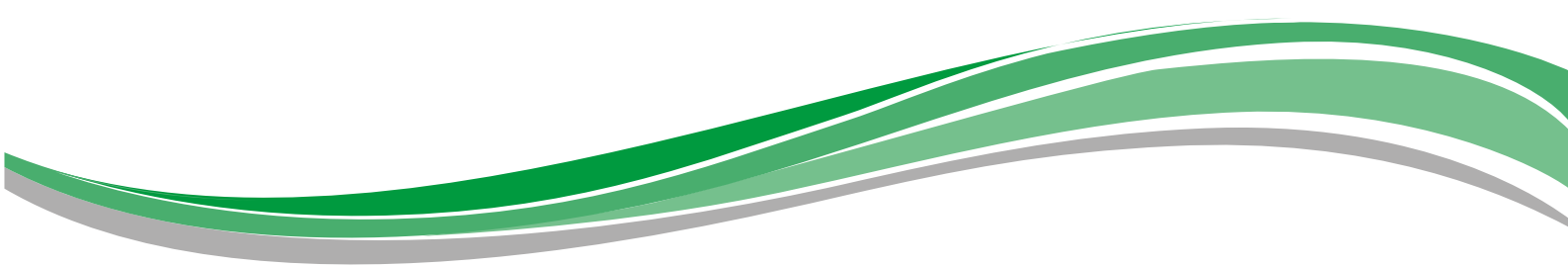
Kobamelo ya molawana wo

Ge o nyaka go tseba ka fao go ka obamelago Molawana wo ka gona goba go ipelaetša ka ga go se obamelwe ga Molawana wo, letšetša mogala go ba Ditirelo tša Maphelo ba Mmasepala mo go 012 358 4656.

Dikotlo

Go tshela Molawana wo go tla feleletša go hlotše gore o fiwe taelo ya gore o obamele molao. Ge o ka tšwela pele ka go se obamele molao, go ka tšeiwa dikgato tša semolao kgahlanong le wena, gape o ka lefišwa le faene.

.

Business Act, 1991 (Act 71 of 1991)

Business Act e laola dikgwebo tšeo di rulagantšwego le tšeo di sa rulaganywago gomme e šupa gore go nale mehuta ye mengwe ya dikgwebo yeo e swanetšego go ba le laesense ya kgwebo.

Nepo ya *Business Act*

- Go hlahlala mebušo ya selegae go fana ka dilaesense le go bea molaong kgwebišano le dikgwebo tšeo di lego ka fase ga taolo ya yona
- Go netefatša gore dikgwebo di obamela melao yeo e beilwego ya bosetšhaba
- Go netefatša gore dikgwebo di sepelelana le dinyakwa tšeo di rileng tša maphelo, polokego kgahlanong le mello le peakanyo ya toropokgolo le mabaka ao a bewago pele laesense e fiwa.

Business Act e dumelela mebasepala go bea melao e rileng ya dikgwebo go netefatša gore tša maphelo le polokego ya setšhaba di šireletšegile.

Dikgwebo tšeo di swanetšego go ba le dilaesense

Go ya ka *Business Act* (Schedule 1), dikgwebo tšeo di latelago di swanetše gore di dire kgopelo ya gore di fiwe laesense pele di ka thoma ka ditiro tša tšona:

Ntlha 1: Thekišo goba kabo ya dijo tšeo di senyegago

Ntlha ye e hlaloša ka go sepetša kgwebo ka go rekišetša goba go abela badiriši –

- dijo dife goba dife tšeo di lego ka sebopego sa go jewa mo dikagong tša kgwebo goba ka ntle ga tšona; goba
- dijo dife goba dife tšeo di senyegago.

Dijo tšeo di senyegago di šupa dijo tše bjalo ka maswi, nama, hlapi, mae a hlapi, *molluscs* le *crustaceans*, dienywa, merogo le dijo tše dingwe tšeo di swanetšego go lotwa ka setšidifatseng gore di dule di le seemong seo se lokilego.

Ntlha 2: Peakanyetšo ya mehuta yeo e rileng ya dinolofatši tša maphelo goba boipshino

Ntlha ye e šupa go sepetša kgwebo ka –

- go aba mokgwa wa kalafo woo o dulago ka kamoreng ya go fiša ya go ba le mušimeetse (*Turkish*), di-*sauna* goba dipafo tše dingwe tša maphelo;
- thabollo (massage) goba tlhokomelo ya *infrared* (ya go fokotša phišo);
- go dira gore ditirelo tša phelegetšo, go sa šetšwe gore motho yoo ke monna goba mosadi, di hwetšwe ke motho yo mongwe le yo mongwe;
- go ba le didirišwa, dithulusu, ditlabakelo goba diaparata tše tharo goba go feta tša motšhene, selektroniki goba tša mohlagase tša go raloka papadi efe goba efe goba go ithabiša, gomme tšhomišo ya tšona e amana le go lefiwa ka tsela yeo e rileng e kaba ka go tsentšha tšhelete ya tšhipi, khupone goba papetla goba setlabakelo seo se ngapareditšwego fao goba ka tsela efe goba efe ye nngwe;
- go ba le ditafola tše tharo goba go feta fao tša *snooker* goba *billiard*;
- go ba le goba go sepetša lefelo la boiketlo la bošego (naeteklaba) goba disko;
- go ba le goba go sepetša paesekopo;
- go sepetša dikago tša merero ya batho ba bagolo yeo e umakwego ka go karolo 24 ya *Films and Publications Act*, 1996 (*Act 65 of 1996*).

Ntlha 3: Go gweba mo mebileng ka dijo goba dijo tšeo di senyegago

Ntlha ye e bolela ka ga go sepetša kgwebo, e kaba bjalo ka hlogo, mošomedi goba moemedi wa mošomong, ka go rekiša dijo dife goba dife di le ka sebopego sa o ka jewa goba sejo sefe goba sefe seo se senyegago –

- seo se sepedišwago go tloga lefelong le lengwe go ya go le lengwe, e le ka senamelwa goba ka tsela ye nngwe;
- mo tseleng ya setšhaba goba lefelo lefe goba lefe le lengwe le setšhaba se kgonago go ka le fihlelela; goba
- ka gare, mo godimo goba sehlongweng seo se šuthago goba se sa šuthago, ka ntle le ge kgwebo e nale laesense ya kgwebo yeo e umakwego ka go ntlha 1 ya šetulu ye.

Business Act, 1991

Tshepedišo ya go dira kgopelo ya laesense go ya ka *Business Act*:

Laesense ya barekiši ba mebileng

- Khophi ya lengwalo la boitsebišo
- Lengwalo la bohlatse bja phihlelelo ka dintlwaneng tša boithomelo
- Laesense yeo e lego ka leineng la morekiši
- Tefo ya tirelokgopelo: R170,00
- Mpšhafatšo ya laesense ka morago ga dikgwedi tše 12 ya R113,00

Laesense ya go rekiša dijo

- Khophi ya lengwalo la boitsebišo
- *Modus operandi*: tlhalošo ya mohuta wa kgwebo, le matšatši le di-iri tša kgwebo
- Sethalwa sa lefelo leo le šišinywago (moo le lego gona)
- Diswantšho tša bokagare le bokantle bja koloyana ya go gogwa
- Ge eba lefelo e le la poraebete: go nyakega tumelelo ya mong lefelo
- Lengwalo la bohlatse bja phihlelelo ka dintlwaneng tša boithomelo (moo go nyakegago)
- Bogolo bja koloyana ya go gogwa: botelele 2 750 mm, bophara 1 910 mm, bogodimo 2 500 mm go tloga mo fase
- Tefo ya tirelokgopelo: R170,00
- Rente ya Kgwedi le kgwedi: R40,00
- Mpšhafatšo ya laesense ka morago ga dikgwedi tše 12 ya R113,00

Laesense ya kgwebo yeo e rulagantšwego

- Mo lebakeng la khamphani: setifikheiti sa go tsenyeletša seo se laetšago nomoro ya boingwadišo ya khamphani, maina ka botlalo le Sefane le *ID* ya mong, aterese ya bodulo le ya poso
- *ID* le maina ka botlalo le sefane sa molaodi wa maleba
- Mo lebakeng la *close corporation*, ngaparetša CK1 goba CK2.
- Mo lebakeng la ge e le kgwebišanommogo, ngaparetša šetulu ka thoko yeo e laetšago leina ka botlalo le sefane, nomoro ya boitsebišo le aterese ya bagwebammogo ka moka.
- Mo lebakeng la mongkgwebo a noši, ngaparetša khophi ID ya mong.
- Mo lebakeng la restorante goba mosepediši wa khefi, ngaparetša *menu* e lego lenaneo la dijo.
- Tefo ya tirelokgopelo ya go rekiša goba go aba dijo goba dijo tše di senyegago: R396,00 (mpšhafatšo ya laesense ka morago ga dikgwedi tše 12 e lefelwa R283,00)
- Tefo ya tirelokgopelo ya go abelwa mehuta yeo e rileng ya dinolofatši tša maphelo goba tša boipshino goba di-kago tša batho ba bagolo: R3 500,00 (mpšhafatšo ya laesense ka morago ga dikgwedi tše 12 ke R2 500,00)

Kobamelo ya *Business Act*

Go nyakega dilaesense go mehuta ya dikgwebo tše lego ka godimo. Go hwetša Tshedimošo ka botlalo, ikopanye le ba Lekala la Tlhabollo ya Ikonomi ya Selegae mo dinomorong tše: 012 358 1416, 012 358 4490 goba 012 358 4012.

Go dira kgopelo ya laesense ya kgwebo, etela dikantoro tša visit the Local Economic Development offices mo go:

Room 401, 4th Floor
HB Phillips Building
Sekhutlong sa mmila wa Schoeman le Bosman
Pretoria
0002

Dikotlo

Motho ofe goba ofe yoo a tshelago dipeakanyetšo tša *Business Act* o tla bonwa molato gomme, ge a se no ahlolwa a ka faenwa goba a romelwa kgolegong dikgwedi tša go iša go tše tharo, goba ka bobedi go faeniwa le go išwa kgolegong.

Ditlamorago tša go se obamele molao

Go se latele dinyakwa tša maphelo le polokego go tša mollo go ka kweša bohloko tša maphelo le polokego ya setšhaba.

Molawana wa Kgwebo ya mebileng wa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane

Maikemišetšo ka ga Molawana wo

- Go bea molaong le go laola ditiragatšo tša kgwebo ya mebileng
- Go fa tšhupetšo ka ga kgwebo ya mebileng yeo e dumelelegago
- Go fa tšhupetšo ka ga seo se nyakegago mo tikologong yeo e sa tsebagatšwago (tikologo yeo e lego molaleng ya go gweba), tikologo yeo e ganetšwago (tikologo yeo e nago le palo ye nnyane ya bagwebi) le tikologo yeo e iletšwago (tikologo yeo go sa dumelelwego bagwebi ba mebileng go yona)
- Go šireletša bagwebi ba mebileng bao ba obamelago melao le melawana ya Mmasepala
- Go fa Mmasepala maatla a go latofatša bao ba sa obamelego molao
- Go netefatša gore tikologo e hlwekile le go phediša gabotse mo mafelo ao go nago le dikgwebo tša mebileng
- To ensure that traders do not litter and dispose of their waste in refuse receptacles

Molawana wa Dikgwebo tša Mebileng ke mokgwa wo o šomišwago ke Mmasepala go laola dikgwebo tša mebileng ka tsela yeo e tšwetšago pele go ba gona ga toropokgolo yeo e bolokegilego ya go tse-balega. Wona o fana ka ditšhupetšo tša seo o swanetšego go se dira le seo o sa swanelago go se dira ge o gweba mebileng ya mo Tshwane. Wona o laetša gape le ka fao o tla latofatšwago ka gona ge o ka o tshela .

Tshepedišo ya tirelokgopelo

Molawana wo o dumelela Mmasepala go –

- laola dikgwebo tšeo di sa rulaganywago tša mo tikologong ya wona;
- efa bagwebi ba mebileng tumelelo ya go gweba mo tikologong yeo e rileng;
- lemoga bao ba sa obamelego molao; le
- go lefiša motšhelo, woo ka morago o šomišetšwago go thekga bagwebi ba mebileng gore ba kaonafatše dikgwebo tša bona.

Go dira kgopelo ya phemiti ya go gweba mebileng, go nyakega tšeo di latelago:

- Khophi ya ID
- Aterese ya madulo ya mmaruri le ya poso
- Tefo ya rente ya mathomo yeo e akaretšago dikgwedi tše tharo, yeo e tla latelwago ke ditefo tša kgwedi le kgwedi
- Go saenwa ga kwano ya khiri
- Go saenwa ga foromo ya kholofetšo
- Go ba gona ga wekešopo ya thuto
- Tefo ya kgwedi le kgwedi, go ya ka setala seo se filwego

Go hwetša tshedimošo ka botlalo ka ga dipheleli tša bogwebi , letšetša ba Lekala la Tlhabollo ya Ikonomi ya Selegae mogala mo dinomorong tšeo di latelago:

012 358 1416 012 358 4383
012 358 4490 012 358 0699

Go dira kgopelo ya go hwetša phemiti ya bogwebi, etela dikantoro tša Lekala la Tlhabollo ya Ikonomi ya Selegae kua:

Room 401, 4th Floor
HB Phillips Building
Sekhutlong sa mmila wa Schoeman le wa Bosman
Pretoria
0002

Dikotlo

Motho ofe goba ofe yo a tshelago Molawana wa Kgwebo ya Mebileng o dira molato gomme, ge a ka hwetšwa a le molato, o ka faenwa goba a išwa kgolegong go dikgwedi tša go fihla go tharo, goba dikahlolo ka bobedi e lego go faenwa le go išwa kgolegong.

Ditlamorago tša go se obamele molao

Go hloka tsebo ya tša maphelo yeo e nyakegago, dinyakwa tša bophelo bja go hlaboša le polokego di ka kweša bohloko maphelo a mabotse le polokego ya

Molawana wa Mabitla le Mafišetšaditopo wa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane

Maikemišetšo ka Molawana wo

Go bea melao le melawana le ditekanyetšo tšeo di dumeletšwego bakeng sa ditirelo tšeo di fiwago mo mabatleng le mafišetšaditopo le go laola ditiro tša –

- mafelo a bolotabahu;
- maswika a mabitla a monumente (monumental masons);
- maloko a setšhaba;
- bahlankedi ba mmasepala ; le
- borakotraka.

Dipoelo tša Molawana wo

Molawana wo o laola ditiragatšo tše mabapi le mabitla le mafišetšaditopo go netefatša gore ditikologo tše di bolokegile le go sepela ka tshwanelo.

Further, the regulation of areas designated as cemeteries, ensures that the environment is healthy and uncontaminated.

Khutsofatšo ya Molawana wo

Molawana wo o fana ka dipeakanyetšo tša mekgwa ye meraro ya go boloka bahu:

- Go fišwa ga bahu
- Dipoloko tša setlwaedi
- Poloko ya bobedi ka lebitleng le tee

Molawana wo o dumelela Mmasepala go beela ka thoko mafelo a mangwe gore a be a dirapa tša mabitla le a mafišetšaditopo. Dirapa tša mabitla ka moka di swanetše go ba ka fase ga taolo ya Mmasepala.

Molawana o laola tšeo di latelago –

- ditiragatšo le dipeakanyetšo ka kakaretšo tša mo mabatleng;
- di-iri tša diketelo tšeo di rileng le tša mošomo;
- poloko ya setopo sa motho (mašaledi a setopo);
- ditaelo tša poloko;
- ditekanyetšo tša poloto ya lebitla le mabitla;
- dipoloko le go fišwa ga batho bao ba hloka go;
- go epollwa ga bahu;
- mošomo wo mabapi le digopotšo;
- diploto tša mabitla tše di nago le dihlogo fela (berm);
- tlhokomelo ya mabitla;
- go fišwa ga ditopo;
- Mešomo ya bašomedi;
- Ditirelo tša ka morago ga go fišwa; le
- mošomo wa segopotšo.

Dinyakišišong

Go hwetša tshedimošo ka botlalo ka ga dirapa tša mabitla le mafišetšaditopo, letšetša mogala mo go 012 358 8815 goba 012 358 8936.

Ka fao o ka latelago molawana wo ka gona

Ba bolotabahu goba ba malapa a batho bao ba hloka go tšea go ba ka rulaganyetša poloko le/goba go fišwa ga mohu ka go letša mogala, ka Fekese goba ka go etela dirapa tša kgauswi tša mabitla. Go phetha morero wo ba ka ikopanya le Mo-ofisiri wa tša Taolo goba Mo-ofisiri Mogolo wa tša Taolo wa mo mabatleng.

Go nyakega dingwalwa tšeo di latelago go netefatša gore Molawana wo o a obamelwa:

- Taelo ya poloko (BI 1663)
- Tsebišo ya poloko
- Foromo ya puloleswa ya lebitla
- Sešupo sa direiti
- Setifikheiti sa tumelelo (Reservation certificate)
- Pukwana ya ditšhelete (Cash book)
- Pukwana ya tšhupane (Index book)

Dikotlo

Motho ofe goba ofe yo a sa obamelego Molawana wa Mabitla le Mafišetšabahu o tla bonwa molato, gonne ge a se no ahlolwa, o tla faenwa goba a išwa kgolegong go dikgwedi tša go fihla go tharo, goba dikahlolo ka bobedi e lego go faenwa le go išwa kgolegong.

Ditlamorago tša go se obamele molao

Dipoloko le go fiša bahu goo go sego molaong di ka kweša bohloko maphelo a mabotse le polokego ye badudi ka baka la gore di hlokomologa dinyakwa tša maphelo, maphelo a mabotse le polokego ya setšhaba.

Molawana wa Mmaraka wa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane

Maikemišetšo ka ga Molawana wo

Go beakanyetša Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane ka ga dikgato tša semolao bakeng sa ditiro ka moka, dikgwebo le ditiragatšo tšeo di amanago le tšona tša Mmarakeng wa Tshwane.

Molawana wa Mmaraka wa Tshwane o matlafatša Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane go laola le go fana ka ditirelo tša mmaraka wa merogo le dienywa tše di nanana le go fihlelela maikemišetšo a wona a ka Molaotheong le go fediša melao ya kgethollo ya nakong ya go feta.

Khutsofatšo ya Molawana wo

Molawana wa Mmaraka wa Tshwane o laola dintlha tša ka Mmarakeng wa Mmasepala tšeo di ka se kgonego go laolwa ka go šomiša dipholisi tša ditiro goba dipeakanyo tšeo di ikgethago tše bjalo ka dikontraka tša khiro. Molawana wo o laola ditiragatšo tša batšeakarolo tše bjalo ka tšeo di latelago –

- Taolo ya Mmaraka;
- Baemedikgwebong ba mmaraka;
- bareki/tbagwebi;
- barwaledi;
- boramabenkele/baholosele; le
- bahiri.

Kobamelo ya Molawana wo

Barwaledi (batho bao ba itšhomelago bao ba hirilwego gore ba sepediše ditšweletšwa tša temo mo mmarakeng):

- Ga go motho yoo a dumeletšwego go dira kgwebo bjalo ka Morwaledi mo dikagong tša mmaraka ka ntle le ge a ingwadišitše le Molaodi wa Toropokgolo bjalo ka Morwaledi e bile a nale phemiti ya borwaledi.
- Phemiti ya borwaledi e ka fiwa motho fela ka morago ga ge a fane ka bohlatse bja boitsebišo gomme a lefile Molaodi wa Toropokgolo peeletšo yeo e sa bušwego yeo e felago e bewa ke Khansele nako le nako .
- Barwaledi ba swanetše gore ka dinako tšohle ba itsebagatše ka go apara diaparo tšeo ba di filwego ke Molaodi wa Toropokgolo gomme ba swanetše go dula ba hlwekile ebile ba kgahliša.

Baholosele le boramabenkele (batho bao ba nago le kwano le Mmasepala ya go gweba ka mmarakeng):

- Ga go moholosele yoo a dumeletšwego go rekiša setšweletšwa sa temo ka dikagong tša mmaraka ka ntle le tšeo a di rekilego lebatong la dithekišo. Moholosele o swanetše gore, ka go hwetša pele lengwalo la tumelelo la go tšwa go Molaodi wa Toropokgolo, a rekiše ditšweletšwa tša temo tšeo di tlišitšwego thwii go yena go tšwa go moromedi, ge fela e le gore go tla ba le tefo yeo e gogwago mo palogareng ya theko ya ka mmarakeng ya setšweletšwa seo sa temo ka letšatši leo goba go ya ka fao go felago go bewa ke Molaodi wa Toropokgolo nako le nako.
- Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane o nale tokelo ya go beela ka thoko karolo efe goba efe ya dikago tša mmaraka gore e šomišetšwe dikgwebo tšeo di gwebago ka ditšweletšwa tša temo tša mabenkele le diholosele gomme o swanetše gore, mererong wo bjalo, o tsenele kwano le ralebenkele goba raholosele yeo go ya ka yona tafola, setala goba tikologo e tla hirišetšwago ralebenkele goba raholosele.

Baemedi ba mošomong ba mmaraka le bašomi ba bona:

- Ga go motho yoo a swanetšego go šoma bjalo ka moemedi wa mošomong wa mmaraka ntle fela le ge a nale tšeo di latelago –
  - *fidelity fund certificate*;
  - Laesense ya baemedi ba mošomong ba mmaraka.
- Laesense ya baemedi ba mošomong ba mmaraka e swanetše go direlwa kgopelo mo foromong yeo e lego gona kua kantorong ya Taolo ya Mmaraka yeo e lego dikagong tša mmaraka. Foromo ye e swanetše go sepedišana le tefo ya tirelokgopelo yeo e bewago ke Khansele gomme e sepedišane gape le dintlha tše dingwe le dingwalwa tše di nyakegago ka foromong. Dingwalwa tše ka moka di swanetše go romelwa ka poso goba di romelwe go ba Taolo ya Mmaraka mo aterese yeo e laeditšwego mo foromong.
- Modirakgopelo o swanetše go fa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane, mo sebakeng seo se beilwego ke Molaodi wa Toropokgolo, peeletšo yeo e kgotsofatšago Molaodi wa Toropokgolo yeo e beilwego ke Molaodi wa Toropokgolo gore e direle tefo ya modirakgopelo tshenyegelo efe goba efe, tefo goba peeletšo yeo e swanetšego go lefelwa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane.

Molawana wa Mmaraka wa Tshwane

Barekiši

- Ga go motho yoo a dumeletšwego go dira kgwebo mo lebatong la mmara ka ntle le ge a nale phemiti ya go rekiša yeo a e filwego ke Molaodi wa Toropokgolo.
- Moemedi wa mošomong wa mmara o swanetše go dira kgopelo ya phemiti ya go rekiša mo legatong la morekiši mo foromong yeo e kgethetšwego go dira se yeo e humanegago kantorong ya ba Taolo ya Mmaraka yeo e lego mo dikagong tša mmara. Foromo e swanetše go felegetšwa ke tefo yeo e beilwego ke Khansale le dintlha tše dingwe le dingwalwa tšeo di laeditšwego mo foromong.
- Phemiti ya thekišo e ka fiwa badirakgopelo fela ge ba kgotsofaditše Molaodi wa Toropokgolo gore ba –
  - a. šomela moemedi wa mošomong wa mmara yo a nago le laesense; le gore
  - b. ba phetše gabotse mmeleng, ba na le bokgoni ebile ba na le tsebo ya maleba a go ba dumelela go ka šoma bjalo ka barekiši.

Moreki

- Ditšweletšwa tša temo tšeo di lego lebatong la mmara di swanetše go rekišetšwa fela moreki yoo a nago le karata yeo e lego ka molaong ya bareki yeo e fiwago ke ba Taolo ya Mmaraka.
- Ge go na le dithekišo tša lebatong, bareki ba swanetše gore ka bjako ba hlagiše dikarata tša bona go reka go moemedi wa mošomong wa mmara wa maleba, yoo a tla rekhotago dintlha ka botlalo tša thekišo ka tsela yeo e felago e beiwa ke Molaodi wa Toropokgolo nako le nako.

Dinyakišišong

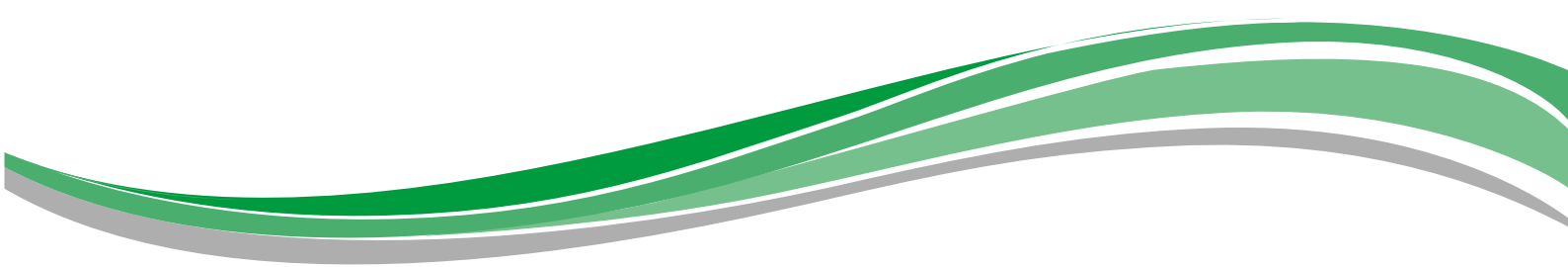
Go hwetša tshedimošo ka botlalo, letšetša mogala mo go, call 012 358 2398.

Ditlamorago tša go se obamele molao

Ge batho ba sa obamele Molawana wa Mmaraka wa Tshwane, seo se ka ama gampe ditiro tša mmara le tlabollo ya ikonomi ya selegae ya toropokgolo ya rena.

Dikotlo

Motho ofe goba ofe yoo a tla bonwago molato ka fase ga Molawana wo a ka lahlwa kgolegong sebaka sa go fihla go mengwaga ye meraro goba a faenwa R60 000 goba dikotlo tšeo ka bobedi, go ya ka fao go tla bewago ke kgotlatsheko ya molao go ya ka molao wa difaene wa *Adjustment of Fines Act, 1991 (Act 101 of 1991)*.

Molawana wa Bobapatši bja ka ntle wa Tshwane

Maikemišetšo ka ga Molawana wo

- Go fana ka dipeakanyetšo tša go laolwa ga bobapatši bja ka ntle bjo bo lego goba bo bonagalago mafelong ka moka a setšhaba mo tikologong ya Mmasepala wa Tshwane le go netefatša gore bobapatši bja ka ntle bo –
  - thuša tlhabollo ya ikonomi ya toropokgolo;
  - thuša mo pabalelong ya methopo ya tša boeti mo ditikologong tša tlhago tša magaeng le tša metsesetoropong;
  - fepeletša mokgwa woo o lekanetšago tlhabollo ya ikonomi, polokego mebileng le pabalelo ya methopo ya go bonwa ka mahlo;
  - šomišwa bjalo ka sedirišwa se bohlokwa sa dikgokagano; le
  - go fihlelelwa ka bottlalo ka ntle le go senya khwalithi ya tikologo le polokego ya mebileng ya mo toropokgolong.

Molawana wa Bobapatši bja ka Ntle o dumelela Mmasepala go laola bobapatši bja ka ntle (ka diphostara, diboto tša papatšo tše di kgolo, bjbj) go netefatša gore toropokgolo e bolokegile le gore temogišišo ya yona ya bokgabo e a thabiša mola e tšwetša pele tlhabollo ya ikonomi.

Tshepedišo ya tirelokgopelo

Bobapatši bja ka Ntle ke modiro wa ba Kgoro ya Peakanyo ya Toropokgolo, Tlhabollo le Ditirelo tša Selete. Bjona bo laolwa ke Molawana wa Bobapatši bja ka Ntle le dipholisi tšeo di amanago le wona. Kantoru ya Taolo ya Bobapatši bja ka Ntle e mo Phaphoši 305, 3rd Floor, Sammy Marks Building (karolo ya ka bodikela), gomme o ka ba letšetša mogala mo go 012 358 7694 goba 012 358 7651.

Tshedimošo yeo e lego mo diforomong tša tirelokgopelo, tshepedišo ya tirelokgopelo, Melawana le dipholisi, ditefišo le tshedimošo ye nngwe fela yeo e amanago le bobapatši bja ka ntle di ka hwetšwa ka go etela wepsaete ya www.tshwane.gov.za.

Dipoelo tša Molawana wo

Bobapatši bja ka ntle bo šetše bo fetogile karolo ye bohlokwa ya Tshwane, ka mehutahuta ya maswao a bobapatši ao a kgomareditšwego gohle go kgabaganya toropokgolo ye. Maswao a tlišetša gore go nale kgolo ya ikonomi mono toropokgolo. Le ge go le bjalo, ona a ka senya sebopego sa toropokgolo ge a sa laolwa ka tshwanelo. Molawana wa Bobapatši bja ka Ntle o kgona go ka laola ditlhopho tša maswao tša go feta tše 44 ka go šomiša tshekatsheko yeo e swanago. Molawana wo o šomišetšwa go laola moo maswao a bobapatši bja ka ntle a swanetšego go bewa gona. Wona o hola Mmasepala ka –

- go šireletša ditokelo le ditlamelo tša Mmasepala;
- go beakanyetša dinyakwa tša semolao tša bobapatši bja ka ntle;
- go beakanyetša dinyakwa tša moakanyetšo wa maswao;
- go beakanyetša tshepedišo ya tirelokgopelo;
- go beakanyetša ditlamorago tšeo di hlolwago ke go se obamele Molawana wo;
- go laetša magato a kotlo a bjalo ka difaene le ditaelo tša go biletša motho kgotlatshekgong;
- go netefatša gore sebopego sa toropokgolo ga se amege gampe;
- go netefatša gore maswao a beilwe mo ditikologong tšeo di swanelanago le mohuta wa wona;
- go netefatša gore ditikologo ga di pitlaganywe ka maswao a mantšhi;
- go fana ka tšhupu ya go ahlaahlana le merero ya tša bobapatši bja ka ntle;
- go fa ba babapatši bao ba nago le kgahlego tsela ya go beakanya leano-phethagatšo la bona la bobapatši;
- go bapatša le go thuša badirakgopelo go dira ditirelokgopelo; le
- go fana ka mokgwatirišo wa go sekaseka ditirelokgopelo.

Molawana wa Bobapatši bja ka Ntle wa Tshwane

Khutsofatšo ya Molawana wo

Bobapatši bja ka Ntle bja mo toropokgolong bo laolwa ka tšhomišo ya Molawana wa Bobapatši bja ka Ntle. Molawana wo o laetša dinyakwa tša semolao tša ditirelokgopelo, polokego, kgogedi ya mahlo le botlhomphegi, moakanyetšo le go hlongwa ga maswao, melato le dikotlo, gammogo le mehuta ya maswao le melawana ya go di bontšha.

Ka go šomiša Molawana wo, Mmasepala o katanela go netefatša gore bobapatši bja ka ntle mono Tshwane bo šetša tikologo ka tshwanelo le go ba le maikarabelo a seleago, le gore bobapatši bo bontšhwe mo dihlolongweng tseo temogišišo ya tšona ya bokgabo e kgotsofatšago gomme e swanela lefelo leo bobapatši bo beilwego go lona.

Leswao lefe goba lefe leo le hlomilwego, le phatlaladitšwego goba le bontšhwago mo thotong ya mmasepala ka ntle le tumelalo yeo e tšwago Mmasepaleng goba le tshelago Molawana wo le tla tlošwa le go fedišwa ke Mmasepala ka ntle le tsebišo le gona ka go lefelwa ditshenyegelo ke motho yoo a bontšhitšego, a dirilego goba a dumeletšego leswao leo go bontšhwa, go phatlalatšwa goba go hlongwa.

Dikotlo

Go ya ka Molawana wo, motho le motho yoo –

- (a) a tshelago goba a sa obamelego peakanyetšo efe goba efe ya Molawana wo ;
- (b) a tshelago goba a sa obamelego dinyakwa tseo di laeditšwego ka tsebišong yeo a e filwego go ya ka Molawana wo;
- (c) a tshelago goba a sa obamelego mabaka afe goba afe ao a beilwego go ya ka Molawana wo; goba
- (d) a dutše a tseba a fe taodišo ya maaka mabapi le tšhomišo efe goba efe go ya ka Molawana wo;

o tla be a dira molato gomme, ge a ka bonwa molato, a ka faenwa tšhelete ya go fihla go R10 000,00 goba a lahlwela kgolegong sebaka sa matšatši a 21. Ge a ka tšwela pele ka go dira molato woo, a ka faenwa R1 000,00 bakeng sa letšatši le lengwe le le lengwe leo molato wo o tšwelago pele go dirwa ka morago ga gore a fiwe tsebišo ke Mmasepala ka lengwalo ya gore a kgaotše, gomme molato wa bobedi le ya ka morago ga fao o tla faenwa tšhelete ya go fihla go R20 000 goba a lahlwela kgolegong matšatši a 28. Difaene le go išwa kgolegong di fela di bewa ebile di fetolwa ke Magistrata Mogolo nako le nako.

Mmasepala o ka se rwale maikarabelo godimo ga ditshenyego dife goba dife tseo di hlotšwego ke bo thopša, go tlošwa goba go lahlwa ga maswao. Ditshenyegelo dife goba dife tseo di hlotšwego ke Mmasepala ge a be tloša a boloka goba a dira dipheetošetšo mo leswaong di tla humanwa go motho yo a rwelego maikarabelo ao.

Ditlamorago tša go se obamele Molawana wo

Bobapatši bjoo bo se nago taolo bo ka ama gampe polokego ya mebileng le tikologo yeo e bonwago ka mahlo ya toropokgolo ye.

Molawana wa Boemafofane bja Wonderboom wa Tshwane

Maikemišetšo ka ga Molawana wo

Go gola ga go emaema ga difofane le banamedi mo Boemafofaneng bja Wonderboom, tlhagišo ya difofane tšeo di rulaganyeditšwego le kgonagalo ya go ka hlongwa leswa ga maemo a boditšhabatšhaba bakeng sa boemafofane bjo go dirile gore taolo yeo e tseneletšego le molawana wo o rileng wa boemafofane di nyakege.

Dipoelo tša Molawana wo

Molawana wo o laola ditiragatšo tša mo Boemafofaneng bja Wonderboom go netefatša gore bo bolokegile le go šireletšega.

Khutsofatšo ya Molawana wo

Molawana wo o laola tšeo di latelago:

- Maatla le maikarabelo a molaodi
- Taolo ya difofane, baofisiri ba difofane le banamedi
- Thibelo ya mello le kabo ya difuele tša difofane
- Taolo ya difatanaga le go fiwa ga diphemiti tša difatanaga
- Tumelelo ya go ka tsena ka tikologong ya tlhokomelo
- Dipeakanyetšo tša polokego ka kakaretšo mo boemafofaneng

Dinyakišišong

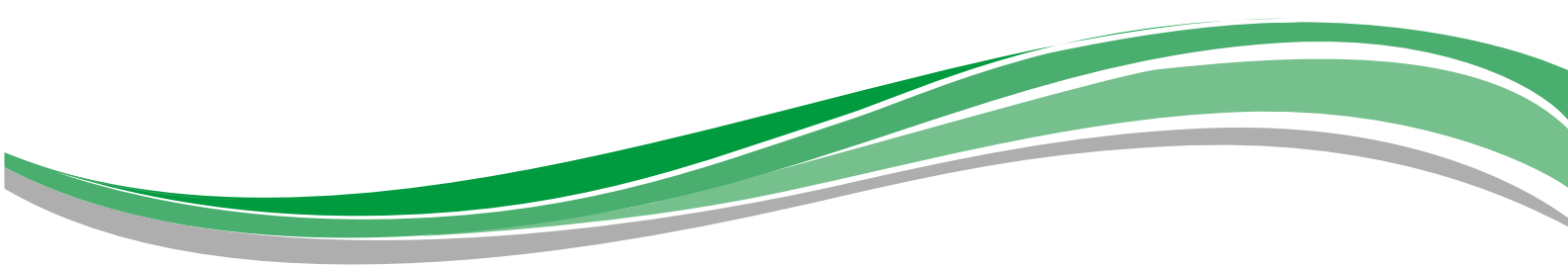
Go hwetša tshedimošo ka botlalo mabapi le Boemafofane bja Wonderboom, letšetša mogala go 012 567 1188/9.

Dikotlo

Motho ofe goba ofe yoo a tshelago Molawana wo o tla be a dira molato gomme, ge a ka bonwa molato, a ka lefišwa faene goba a lahlelwa kgolegong sebaka sa go fihla go dikgwedi tše 12, goba dikotlo tše ka bobedi e lego go faenwa le go lahlelwa kgolegong.

Ditlamorago tša go se obamele Molawana wo

Ditiragatšo tšeo di sego ka molaong mo Boemafofaneng bja Wonderboom di ka ba le ditlamorago tše kotsi kudu go dikago tše.

Molawana wa Ditimamollo

Maikemišetšo ka ga Molawana wo

- Go fana ka dipeakanyetšo tša taolo yeo e beetšwego metheo ya boraditimamollo
- Go tšwetša pele polokego le twantšho ya mollo mo dikagong ka moka tša mono Tshwane
- Go kgontšha tlhabollo yeo e nago le bokgoni, e phethagetšego e bile e sepela ka tshwanelo, ditiro le tšhomišo ya dihlolakotsi (hazardous substances)
- Go tšwetša pele le go netefatša gore dinamelwa, go nametša le go bolokwa ga dihlolakotsi go ba mo tikologong yeo e nago le maikarabelo, yeo e bolokegilego e bile e phethagetše
- Go bontšha kwelobohloko go diphoofole tšeo di amegilego mo mabakeng ao a nyakago tšhoganyetšo (/// Check the factual aspect.)

Molawana wa Ditimamollo o dumelela taolo ye botse ya ditirelo tša mello le merero yeo e amanago le tša polokego kgahlanong le mollo tša mono toropkgolong ye.

Khutsofatšo ya Molawana wo

Morero wa Molawana wo ke –

- go hloma tikologo yeo e bolokegile kgahlanong le mello go thuša batho ka moka ba mo tikologong yeo e lego ka fase ga taolo ya Mmasepala; le
- go fana ka ditshepedišo, mekgwa le ditiro tša go laola polokego kgahlanong le mollo mo tikologong ye.

Molawana wo o šomišetšwa makala ao a rulagantšwego le ao a sa rulaganywago a setšhaba le ikonomi.

Molawana wo o laola tšeo di latelago:

- Mekgatlo ya ditirelo tša ditimamollo
- Go otllelwa ga dinamelwa tša ditirelo
- Ditshepedišo le mešomo ya nakong ya tšhoganyetšo
- Go itira okare o leloko
- Maatla a maloko le bahlankedi bao ba thwetšwego
- Go dira gore ditlabakelo le bašomedi di hwetšagale
- Didirišwa tšeo di swarago mollo ga bonolo le ditlakala
- Go gotša mello
- Go runya ga mello
- Tlhahlobo ya dithoto le ditaello go badudi
- Phihlelelo ya ditlabakelo tša go lwantšha mollo
- Dinyakwa tša polokego kgahlanong le mollo tša dikagong
- Phihlelelo mererong ya boraditimamollo le ya go hwetša phološo
- Go lotwa le go hlokomelwa ga ditlabakelo tša boraditimamollo
- Dipeakanyo tša difene tša go goga muši
- Meakanyetšo yeo e gopolelwago ya meago
- Mafelo a go lahlela ditlakala
- Maano a go tšwa moagong ka tšhoganyetšo
- Setifikheiti sa bophelo bjo bobotse (certificate of fitness) sa meago ka moka ya setšhaba
- Kabo ya meetse a go tima mollo
- Ditirelokgopelo tša boingwadišo bja dikago tšeo di šetšego di le gona
- Dihlolakotsi (dilakalaka, gase, diela tšeo di tukago gabonolo, bjbj): Go dumelelwa ga dipolane, disetifikheithi tša boingwadišo, diphemiti tša go šašetša, go bolokwa le go romelwa ga dihlolakotsi, maswao a go laetša gore ga go tsubelwe fao, bjbj
- Kiletšo ya go thuntšha dilakalaka ka ntle fela le ge go dumeletšwe ke Moofisiri Mogolo wa tša Ditimamollo
- Go hlongwa ga dinamelwa tše kotsi tša dithoto, bonametši le diphemiti tša go nametša
- **Dinyakwa tša dihlolongwa, moakanyetšo le tšhomišo ya mafelo a bobolokelo bja dihlolakotsi**
- **Dinyakwa tša dihlolongwa, moakanyetšo le tšhomišo ya diphaphoši tša bapenti bja go šašetša**
- **Go bontšha kwelobohloko diphoofolelong tšeo di amegilego ditiratšong tša tšhoganyetšo**

Molawana wa Ditimamollo

Tshapedišo ya kobamelo ya Molawana wo

Go kgopela diforomo tša tirelokgopelo ya go hwetša diphefuti tša dihloledikotsi tša go fapana le disetifikheiti tša boraditimamollo go ya ka fao go nyakwago ke Molawana wo bakeng sa ge go dirwa dithahlobo tša tšhireletšego kgahlanong le mollo mo dikagong, le go ipelaetša ka ga dikotsi tša mollo, o kgopelwa go ikopanya le ba dikantorong tša polokego kgahlanong le mollo ba maleba kua Dileteng tša Leboa, Bogareng le Borwa.

- a) *Setešene sa Boraditimamollo sa Bogareng*
Sekhutlong sa mebala ya Bosman le Minnaar
Pretoria
Mogala: 012 358 6255 (Reception)
Fekese: 012 358 6274
Mošupologo go fihla ka Labohlano, 07:30 go fihla ka 16:00
- b) *Setešene sa Boraditimamollo sa Rosslyn*
3 Piet Rautenbach Street
Rosslyn
Mogala: 012 358 9964 (Reception)
Fekese: 012 358 9974
Mošupologo go fihla ka Labohlano, 07:30 go fihla ka 16:00
- c) *Setešene sa Boraditimamollo sa Centurion*
246 Basden Avenue
Lyttelton
Mogala: 012 358 3510 (Reception)
Fekese: 012 358 3990

Go hwetša tshedimošo ka morago ga di-iri tša mošomo, letšetša mogala mo go 012 358 6200/6300.

Ditlamorago tša go se obamele Molawana wo

- Mo lebakeng la ngwaga wa ditšhelete wa 2007/08, go ile gwa hlahlobjwa dikago tše 13 704 go lekola ge eba polokego kgahlanong le mollo e a obamelwa. Go hweditšwe ka moka ditsebišo tše di filwego e le 610 ya kobamelo ya molao mola 275 e le tša difaene le go tshelwa ga molao.
- Ka morago ba ditiro tša makalamantšhi, mafelo a tshela a boithabišo (dinaeteklaba) a ile a tswalelwa nakwana ka baka la go tshelwa ga melawana e mmalwa ya polokego kgahlanong le mollo.
- Go se obamele Molawana wo ka kakaretšo go ka feletša go hlotše dikotsi tša mollo, dikgobalo bathong, tahlegelo ya maphelo le go senyega ga thoto.

Dikotlo

- Karolo 51 ya Molawana wo e laetša tše di latelago:
  - Motho ofe goba ofe yoo a tshelago peakanyetšo efe goba efe ya Molawana wo, go akaretšwa le lebaka lefe goba lefe leo le beilwego goba dinyakwa tša setifikheiti sa boingwadišo goba phemiti ya go šašetša, goba taelo efe goba efe yeo e tšwago go lelolo la tirelo, o tla be a dira molato gomme, ge a ka hwetšwa a le molato, o tla faenwa tšhelete ya go fihla go R5 000,00 goba a lahlelwa kgolegong sebaka sa go fihla go dikgwedi tše tshela.
  - Ka tšhomišanommogo le Lekala la Makgotlatsheko a Mmasepala le Magistrata Mogolo wa ditshekelo ka moka tša mono Tshwane, tšhelete ya ge o bonwe molato e beilwe gore ke R2 500,00 go molato wo mongwe le wo mongwe wo o tshelwago wo o laeditšwego ka gare ga Molawana wo, ka ntle fela le dikarolo tše semelo sa tšona e lego tša bolaodi.
  - Mabapi le menyetla ya go arabela ditsebišo le go tshelwa ga molao goo go ka se phošollwego ka yona nako yeo, goba go turago kudu go ka phošolla seo, karolo 11(3) e beakanyetša mong wa dikago, gore ka morago ga go humana ditšhupetšo tša go phošolla, gore a tšebiše Moofisiri Mogolo wa Ditimamollo ka bjako ka lengwalo ka ga magato ao mong dikago a ikemišeditšego go a tšeya go phošolla seemo seo. Mong wa dikago o swanetše gape gore a tliše programo yeo e beetšwego nako gore e filwe tumelelo. Moofisiri Mogolo wa Ditimamollo a ka dumelela magato ao a šišinywago le nako yeo e beilwego ka ntle le diphefuti gomme a fa taelo ya gore magato ao a latelwe.
- Mabapi le karolo 6(3), lelolo la Boraditimamollo le ka tswalela moago ofe goba ofe goba dikago ka go tswalela mmila nakwana, phasetšhe goba lefelo leo a bonago le swanetše bakeng sa polokego ya setšhaba goba go lwantšha mollo ka tsela yeo e phethagetšego goba go šomana le mabaka a mangwe a tšhoganyetšo ao a ka hlolago go runya ga mollo goba thuthupo. Leloko le ka tloša, ka go se šomiše maatla ao a fetago ao a hlokegago, motho ofe goba ofe yo a ganelelago mmileng, phasetšeng goba lefelong ka morago ga gore a kgopelwe ke leloko go dira bjalo.

Molawana wa Dimitara tša go Phaka Dinamelwa wa Tshwane

Maikemišetšo ka ga Molawana wo

Molawana wa Dimitara tša go Phaka o laola tšhomišo ya nakonyana mo mafelong a go phaka dinamelwa (moo motho a dumeletšwego go phaka nakonyana yeo e beilwego, Mohlala, metsotso ye 60). Dimitara tša go phaka di šomišetšwa go netefatša gore batho ga ba phake mo mafelong a go phaka letšatši ka moka, eupša ba phake lebakanyana fela. Dimitara tša go phaka di tsentšhwa ditikologong tšeo di nago le sephethephethe sa batho ba go reka moo mafelo a go phaka a nyakegago kudu. Go phaka ka go šielana mo ditikologong tša kgwebo go netefatša gore bareki ba mo dikgwebong ba hwetša moo ba ka phakago gona.

Ge batho ba ka obamela Molawana wa Dimitara tša go Phaka ebile ba latela dinako tšeo di filwego tšeo di laetšwego mo maswaong ao a tsela, mafelo a go phaka a tla dula a le gona. Go ba gona goo go tla ba kgoketšo ya ikonomi mo ditikologong tša kgwebo.

Khutsofatšo ya Molawana wo

- Molawana wa Dimitara tša go Phaka o nyaka gore ge dinamelwa di phakilwe mo mafelong a go phaka ao a nago le dimitara, mootledi a lefele go phaka fao ka go tsentšha tefo ya gona ka mmitareng wa maleba wa go phaka. Molawana wo o bolela gape gore ga go motho yo a swanetšego go tshwenyana le mmitara wa go phaka goba lefelo la go phaka.
- Ge batho ba nyaka go phaka goba go bea sedirišwa sefe goba sefe (mohlala, didirišwa tša go aga) mo lefelong la go phaka, Mohlala, nako ye e okeditšwego, ba swanetše go dira kgopelo ya tumelo go ba Sephodisa sa Mmasepala wa Tshwane gomme ba lefe tefo ya maleba.

Tshepedišo ya kobamelo

- Ge o phaka mo lefelong la go phaka leo le nago le mitara, netefatša gore o lefa tefo ya mitara wa go phaka le gore ga o fetiše nako yeo e laeditšwego mo leswaong la tsela.
- Ge o šomiša lefelo la go phaka la go ba le mmitara go phetha mošomo wa go aga, go bea materiale wa go aga bjbj, o swanetše go humana tumelo go tšwa go ba Sephodisa sa Mmasepala wa Tshwane gomme o lefe tefo ya maleba. Go phetha morero wo, letšetša mogala go 012 358 5307/7167, goba romela imeili go neelsg@tshwane.gov.za goba jasperm@tshwane.gov.za.

Ditlamorago tša go se obamele Molawana wo

Ge batho ba sa obamele Molawana wa Dimitara tša go Phaka, sephetho ke go hlokega ga mafelo a go phaka le pitlagano ya sephethephethe ka baka la ge batho ba tlo be ba eme goba ba phakile moo ba sa swanelago gona le go fetiša nako yeo ba e beetšwego ya go phaka. Go feta fao, ge go se na mafelo a go phaka, kgwebo e ka se kgone go biletša bareki go yona.

Dikotlo

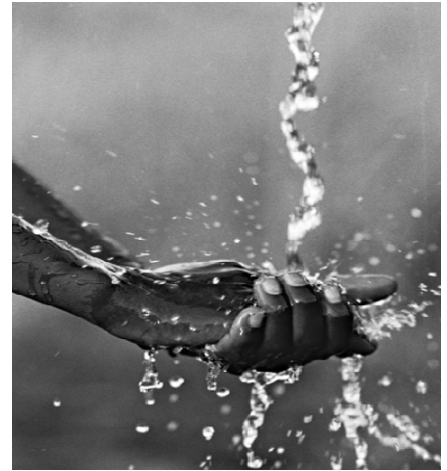
Ge batho ba sa obamele Molawana wa Dimitara tša go Phaka, ba ka faenwa le/ goba ba lahlelwa kgolegong sebaka sa go iša go dikgwedi tše tharo.

Molawana wa Kabo ya Meetse wa Tshwane

Maikemišetšo ka ga Molawana wo

Karolo 21 ya *Water Services Act, 1997 (Act 108 of 1997)*, o laetša gore bolaodi bjo bongwe le bjo bongwe bja tša meetse (mmasepala) bo swanetše go dira seakanywa sa molawana seo se nago le mabaka ao a hlotšego gore go be le peakanyetšo ya ditirelo tša kabo ya meetse. Molawana wa kabo ya meetse o swanetše go netefatša gore tlhaku ya taolo ya ditirelo tša go fapafapana tša meetse, go tloga ka ge meetse a motheo a romelwa setšhabeng, a abelwa boradikotraka nakonyana le ditirelo tša ditimamollo kua dikgwebong, go fihla ka go swarwa ga meetse a mokgobo ao a yago diintastering.

Molawana wa Kabo ya Meetse o laola tšhomišo ya ditirelo tša meetse tšeo di abjago ke Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane go netefatša gore mananeokgoparara a meetse le methopo di šomišwa ka tsela ya tsheketšo yeo e tšwetšago pele tikologo.

Molawana wa Kabo ya Meetse o dira gore go be le taolo ye botse ya ditirelo tša kabo ya meetse go netefatša gore methopo ya meetse le mananeokgoparara di bolokegile, ka gorialo di kgontšha badudi ba Tshwane go ka fihlelela meetse ao a bolokegilego a go hlweka.

Khutsofatšo ya Molawana wo

Molawana wa Kabo ya Meetse o laola dintlha tšeo di latelago: tirelokgopelo, tefo le go kgaotšwa ga ditirelo tša meetse, mabaka ao a beetšwego ditirelo tša kabo ya meetse, ditsebišo, ditirelo tša kabo ya meetse tšeo di lego ka ntle ga molao, melato, dingwalwa le dipeakanyetšo ka kakaretšo. Gabotsebotse, go ahlahlwa dintlha tšeo di latelago:

- Ga go motho yoo a dumeletšwego go ka fihlelela meetse ka ntle le ge motho yoo a dirile kgopelo ya go ka a humana ka go tlatša foromo ya maleba go ya ka Molawana wa Taolo ya Dikoloto wa Mmasepala. Seo se emela kwano ka ga ditirelo tša meetse magareng ga Mmasepala le modirišaditirelo.
- Ditefo tšeo di laeditšwego ka pholising ya ditefo le ditefišo wa Mmasepala di tla lefiwa ke modirišaditirelo tša meetse. Mong-lefelo le modudi wa fao ba tla hlakanela ditefo ka moka tša kabo ya meetse.
- Badirišaditirelo ba swanetše go dira tsebišo ge eba ba rata gore ditirelo tša bona tša meetse di kgaotšwe, go sego bjalo ba tla rwešwa maikarabelo a go lefa sekoloto sa Mmasepala.
- Mmasepala o ka fokotša goba wa kgaotša tirelo ya kabo ya meetse go ya ka Molawana wa Kabo ya Meetse ge badirišaditirelo ba sa lefele tirelo yeo, ba sa obamele Molawana wo, ba tshwenyatshwenyana le tirelo ya meetse, goba ka kgopelo ya go tšwa go modirišaditirelo.
- Ge eba phaephe ya tlhomesetšo e sa le gona, gona go swanetše go dirwa tirelokgopelo ya go katološa tirelo ya meetse. Mong-lefelo o swanetše go lefa pele tšhelete ya katološo, ya ba gona tirelo ya meetse e tla hlomesetšwago.
- Go tla abja phaephe e tee fela ya tlhomesetšo yeo e nago le setlabakelo sa go meta mo dikagong dife goba dife. Mmasepala o ka dumelela diphaephe tše mmalwa tša tlhomesetšoge di se no lefelwa tšhelete yeo e nyakegago, ge eba tlhomesetšo e tee e hlola mathata ao a sa nyakegago.
- Badirišaditirelo ba swanetše go netefatša gore ga go tsene selo ka tshepetšong ya kabo ya meetse.
- Mmasepala ga o fane ka tiišetšo ya gore meetse a ka se kgaotšwe, goba ya gore kelelo ya meetse goba kgatelelo ya wona e tla ba yeo e rileng, goba maemo goba khwalithi ya meetse.
- Mo mabakeng a tšhoganyetšo Mmasepala o ka kgaotša meetse ka ntle le tsebišo. Intasteri efe goba efe goba dikago tšeo di nyakago go ba le kabo yeo e sa kgaotšego ya meetse di swanetše go ba le tanka ya go boloka meetse ya khaphasiti yeo e sego ka fase ga kabo ya meetse ya di-iri tše 24. Mmasepala o ka se rwale maikarabelo a tshenyego efe goba efe yeo e hlotšwego ke meetse ao a elelago go tšwa dikgohlaganyong tšeo di tlogetšwego di bulegile ge go tsentšhwa kabo ya meetse ka morago ga gore meetse a kgaotšwe.
- Mmasepala o ka kgaola meetse ka kakaretšo ge go nale komelelo goba lebaka le lengwe fela, goba wa lefiša tšhelete ye nngwe gape godimo ga yeo e beilwego.
- Ge eba Mmasepala o gopola o kare tšhomišo ya meetse ya moreki e ama gampe kabo ya meetse ya bareki ba bangwe, gona o ka fokotša kabo ya meetse a moreki yoo go netefatša gore bareki ba bangwe le bona ba abelwe meetse ao a lekanego.
- Setlabakelo sa go kala se tla abelwa kabo ye nngwe le ye nngwe ya meetse yeo e fiwago modirišaditirelo. Setlabakelo se se tla dula e le sa Mmasepala gomme se tla tlošwa le go hlokomelwa ke Mmasepala. Ga go motho yoo a dumeletšwego go tshwenyana le setlabakelo sa go meta.

Molawana wa Kabo ya Meetse wa Mmasepala

Khutsofatšo ya Molawana wo

- Ge Mmasepala o aba meetse dikagong dife goba dife ka ntle le gore a fete setlabakelong sa go kala goba ge setlabakelo seo sa go meta se sa ngwadiše palo, Mmasepala o tla swanela go lekanyetša gore ke meetse a ma kaakang ao a abilwego. Tekanyetšo ya meetse ao a abilwego e tla thewa godimo ga palogare ya tšhomišo ya meetse ya pele ga tšatšikgwedi leo ka lona go lemogilwego bosodi bjoo.
- Ge bareki ba nale mabaka ao a dirago gore ba dumela gore setlabakelo sa go meta ga se šome ka tshwanelo, go ka dirwa kgopelo ya gore setlabakelo se tle se lekolwe. Ge setlabakelo se ka hwetšwa se sa šome ka tshwanelo, bareki ba tlo lefelwa tšhelete yeo e ba swanetšego. Ge setlabakelo se ka hwetšwa se sa senyega, tšhelete yeo e lefetšwego tirelokgopelo ya go tlo lekola setlabakelo e ka se bušetšwe mong.
- Bareki ga ba swanela go gogelwa tšhelete ya go lefela meetse ao a senyegilego ka baka la go dutla ga dihlolongwa tša bona tša ka morago ga mmitara wa meetse.
- Mmasepala o ka kgopela gore bašomiši ba meetse e be bona ba lefelago tlhakišo ya tšhomišo ya bona ya meetse.
- Ke maikarabelo a beng go hlokomela dihlolongwa tša bona tša meetse ka morago ga mmitara le go šomiša fela didirišwa tšeo di swayilwego ka leswao la SABS le tšeo di dumeletšwego ke Mmasepala.
- Ga go kgapana ya go goga mohlapologo yeo e sa šomogo ka tshwanelo e dumeletšwego go hlongwa goba go tšwela ka go šomišwa mo sehlongweng sefe goba sefe sa meetse.
- Mmasepala o ka aba meetse ka diphaephe tša go emišwa tša mohlakanelwa, gomme o ka fokotša kabo ya meetse mo zounong ya kabo go ba a bontšhi bjo bo sego ka fase ga kabo ya meetse a motheo a ka legaeng le lengwe le le lengwe.
- Mmasepala o ka dumelela kabo ya meetse ya nakwana, Mohlala, ge go agwa, go ya ka mabaka ao a rileng.
- Mmasepala o ka nyaka gore badudi ba ngwadiše sedibana sa go borelwa goba go tsebiša Mmasepala ka ga maikemišetšo a bona a go epa sedibana sa go borelwa.
- Meago ka moka yeo e hlomilwego ka morago ga go thomiša ga Molawana wo e swanetše go latela dinyakwa tšeo di laeditšwego ka molawaneng wo mabapi le dihlolongwa tša ditimamollo (go sa akaretšwa magae a setlwaedi).
- Go tla abjwa phaephe e tee ya ka moka ditirelo tša ditimamollo (go sa akaretšwa tshepetšo ya ditimamollo tša go itiriša) le tša kabo ya meetse a go nwewa.
- Mmasepala o nale tokelo ya go lekola le go laela phošollo ya ditshepetšo ka moka tšeo di sa latelego Molawana wo. Ge di sa phošollwe ka nako yeo e kwešišegago, Mmasepala o nale tokelo ya go phošolla tshepetšo yeo ya meetse ka ditshenyegelo tša mong setsha.

Kobamelo ya tshepedišo

- Badudi ba swanetše go šomiša meetse ka bohlale le ka go latela Molawana wo go netefatša gore methopo ya kabo ya meetse ga e kgaotše.
- Go nyakišiša ka ga kabo ya meetse, o ka letšetša mogala go ba Tlhokomelo ya Bareki ya Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane' mo go 012 358 9999.
- Bakeng sa dimitara tšeo di robegilego, diphaephe tšeo di phatlogilego goba tlhokego ya kabo ya meetse, letšetša mo go 012 358 2111.

Ditlamorago tša go se obamele Molawana wo

Go obamela Molawana wa Kabo ya Meetse le go šomiša meetse ka tlhokomelo go bohlokwa kudu mo tikologong yeo meetse e lego sedirišwa se bohlokwa. Ge batho ba sa latele Molawana wo, go tla direga tšeo di latelago:

- Tšhomišo ya meetse e ka se be ka fase ga taolo le go lekodišišwa.
- Mananeokgoparara a meetse (a ma bjalo ka diphaephe) a tla senyega.
- Theko ya ditirelo tša kabo ya meetse e tla oketšega.
- Meetse a tla tšhilafatšwa ke palo ya ditlhomasetšo tšeo di sego ka molaong.

Dikotlo

Ge o ka hwetšwa o le molato go ya ka Molawana wo, o ka lahlalwa kgolegong dikgwedi tša go iša go tše nne goba, ge bosenyi bjoo bo tšwela pele, go tla ba le faene ya letšatši le lengwe le le lengwe leo bosenyi bo tšwelago pele ka lona

Molawana wa Tlhwekišo wa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane

Maikemišetšo a Molawana wo

Molawana wa Tlhwekišo o laola tšhomišo ya ditirelo tša tlhwekišo tšeo di abjwago ke Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane. Wona o bopegile ka tsela yeo e tla netefatšago gore badudi ba toropokgolo ye ba phela tikologong yeo e bolokegilego go tša maphelo ya go hlweka le gore methopo ya meetse e šireletšegile kgahlanong le dilahlwa tša di-intastering le sureitši.

Molawana wa Tlhwekišo o kgontšha taolo ya ditirelo tša tlhwekišo go netefatša gore maphelo a badudi le tikologo di šireletšegile kgahlanong le sureitši le dilahlwa tša di-intastering tšeo di lahlwago ka tsela yeo e sa laetšago maikarabelo.

Khutsofatšo ya Molawana wo

Molawana wo o ahlaahlana le dintlha tšeo di latelago:

- Ga go motho yoo a nago le tokelo ya go ka fihlelela ditirelo tša tlhwekišo ntle le go dira kgopelo ya go ka di abelwa le pele tirelokgopelo yeo e dumelelwa.
- Ga go motho yo a swanetšego go tsentšha, go hloma goba go diriša tanka ya dikhemikhale (septic tank) goba polante ya tlhokomelo ntle le tumelelo yeo e ngwadilwego ya Mmasepala.
- Mmasepala o ka dumelela gore go šomišwe di-French drain go lahla sureitši ge mabaka ao a rileng a fihleletšwe.
- Mmasepala o ka dumelela gore go šomišwe dintlwana tša boithomelo tša mešima ge go ka phethwa mabaka ao a rileng.
- Mmasepala o ka dumelela gore go šomišwe ditanka tša polokego ge mabaka ao a rileng a ka fihlelelwa.
- Mmasepala o swanetše go fa tumelelo ka lengwalo ya gore go romelwe diphaephe tša sureitši ka senamelwa sa tseleng go ya polanteng ya tlhokomelo ya meetse. Tumelelo ye e swanetše go latela mabaka ao a beilwego gomme e ka gogelwa morago ge motho a sa obamele metheo goba mabaka ao a beilwego a Molawana wo.
- Mmasepala o aba ditlhomasetšo tša sureitši mo dikagong. Mong dikago yena o swanetše gore, ka ditshenyegelo tša gagwe, a hlomesetše dreini mo sureitšing. Ke fela radipompo goba moentšineri wa maleba yo a dumeletšwego go ka tsentšha tlhomasetšo ya sureitši mo phaepheng ya sureitši.
- Diphaephe le dikgohlaganyo di swanetše go latela šetulu ya diphaephe le dikgohlaganyo tšeo di dumeletšwego ke mmasepala goba metheo ya SABS. Ge eba sehlolongwa se sa latele molao, mong o swanetše go dira gore sehlolongwa seo sa didreini se lokišwa go ya ka ditšhupo tšeo di dumeletšwego.
- Ga go motho yoo a dumeletšwego go epa naga goba go aga godimo ga phaephe ya sureitši. Mmasepala o nale tumelelo ya go phuhlamiša sehlolongwa sefe goba sefe goba go tlaleletša molete woo gomme ditshenyegelo d lefiwe ke mong molato.
- Ga go motho yoo swanetšego go dumelela dilo tša go swana le kirisi goba dilo tše bothata go kokotlela le go thiba phaephe ya sureitši. Ge phaephe e ka thibana, mong o swanetše go tšea magato ka pela a go e thibolla. Ge go ka thibana karolo ya phaephe yeo e hlokometšwego ke Mmasepala, mong goba modudi o swanetše gore a tsebiše Mmasepala.
- Ga go meetse a letangwaneng la go ruthela ao a swanetšego go tšhollelwa mo tseleng, ka moselong goba ka dreining ya meetsefula yeo e lego ya Mmasepala. Meetse ao a šomišitšwego a ka letangwaneng la boruthelo a swanetše go lahlelwa ka didreining tša dikago tša moo letangwana le lego gona.
- Meetsefula ga a swanela go tšhologela ka sureitšing.
- Sureitši ga e a swanela go tšhollela ka didreining tša meetsefula.
- Dilahlwa tša diintastering di swanetše go lahlelwa ka sureitšing ge fela go hweditšwe tumelelo ka lengwalo ya go tšwa Mmasepaleng ge go phethilwe dinyakwa tšeo di rileng.

Tshepetšo ya kobamelo ya molao

- Badudi ba swanetše go obamela Molawana wa Tlhwekišo go netefatša gore tikologo ya mo Tshwane e bolokegile le go ba le bophelo bjo bobotse.
- Go nyakišiša ka tša tlhwekišo ka kakaretšo, letšetša mogala go ba Tlhokomelo ya Bareki ba Tshwane mo go 012 358 9999.
- Bakeng sa ditlhomasetšo tša sureitše le go bega diphaephe tša sureitši tšeo di thibalego goba di nago le diphošo, letšetša mogala go, 012 358 2111.

Ditlamorago tša go se obamele molao

Ge batho ba sa obamele Molawana wa Tlhwekišo, tshepedišo ya sureitši e ka senyega gomme maphelo a batho a amega gampe.

Dikotlo

go ya ka *Water Act*, motho ofe goba ofe yo a tshelago dipeakanyetšo tša Molawana wa Tlhwekišo goba mabaka ao a ngwadilwego fase o nale molato. Bakeng sa letšatši le lengwe le le lengwe leo bosenyi bo tšwelago pele la ka morago ga tšatšikgwedi leo tsebišo e filwego ka lona ya go phethagatša goba go kgaotša diragatšo, motho yoo o tla bonwa molato wo mongwe wa ka thoko gomme, ge a ka ahlolwa, o tla lebana le ye nngwe ya dikotlo tšeo di felago di bewa ke magistrata nako le nako.

Molawana wa Mmasepala wa Tshwane wa Kabo ya Mohlagase

Maikemišetšo ka ga Molawana wo

Molawana wa Kabo ya Mohlagase o laola tšhomišo ya ditirelo tša mohlagase woo o abjwago ke Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane go netefatša gore mananeokgoparara le methopo ya mohlagase di šomišwa ka tsheketšo le tsela yeo e tla hlolago tikologo yeo e tsepamego.

Molawana wa Kabo ya Mohlagase o kgontšha taolo ya ditirelo tša mohlagase go netefatša gore mananeokgoparara a šireletšegile ka botlalo, ka gorialo a kgontšha badudi ba Tshwane go ka fihlelela ditirelo tša mohlagase tšeo di bolokegilego tša go se ture.

Khutsofatšo ya Molawana wo

Ditaba tšeo di latelago di ahlaahlwa ka Molawaneng wo:

- Ga go motho yoo a dumeletšwego go šomiša mohlagase ntle le go tsenela kwano yeo e ngwadilwego fase le Mmasepala. Tirelokgopelo e swanetše go dirwa mo foromong yeo e laoletšwego seo ya Mmasepala.
- Moentšinare goba mohlankedi wa maleba o dumeletšwe go tsena dikagong dife goba dife ge eba a nale pelaelo ya gore Molawana wo ga o latelwe, ge eba go nale mošomo fao wa go lokiša goba ge go nale ditekolo ka kakaretšo tšeo di swanetšego go dirwa.
- Ge mohlagase o šomišwa ka tsela yeo e fošagetšego goba ka tsela yeo e sa bolokegago, Mmasepala a ka kgaotša mohlagase modirišaditirelo. Modirišaditirelo o tla swanela go lefa tšhelete ya go hlomesetšwa mohlagase leswa, gomme ge mohlagase o hlomesetšwa leswa, mohlagase o tla swanela ke go lefa tšhelete ya tlhomesetšoleswa.
- Modirišaditirelo o swanetše go lefela ditirelo tša mohlagase woo a o abelwago pele ga tšatšakgwedi leo le beilwego.
- Ga go motho yoo a dumeletšwego go reka a rekišetša gape dikago tše dingwe mohlagase ka ntle le tumelelo ya Mmasepala.
- Ke fela bahlankedi ba maleba bao ba swanetšego go tloša, go tshwenyana goba go roba sekhurumelo goba senotlelo sa mitara wa mohlagase goba setlabakelo sa tšhireletšo.
- Ga go motho yoo a dumeletšwego go hlokomologana le mitara wa mohlagase.
- Ga go motho yoo a dumeletšwego go hloma moago goba sehlongwa sefe goba sefe , goba go bjala mehlare goba mehlašana woo o tshwenyanago goba o beago kotsing tshepedišo ya mohlagase.
- Ga go motho yoo a dumeletšwego go epa mabu afe goba ao a le kgauswi le tshepedišo ya kabo ya mohlagase.
- Ga go motho yoo a dumeletšwego go tloša goba go senya karolo efe goba efe ya tshepedišo ya kabo ye mohlagase.
- Motho yo a sa fiwago tumelelo ga a swanela go kgomaganya dithapo tša mohlagase, goba go šomiša mohlagase wo o kgomagantšhitšwego ka tsela yeo e sego mo molaong.
- Beng ba swanetše go netefatša gore mehlare le dimela ga di tshwenyane le tshepedišo ya mohlagase.
- Mmasepala o ka tloša sehlongwa sefe goba sefe goba tšhitišo yeo e ka tshwenyago goba ya senya tshepedišo ya mohlagase, gomme mosenyi o tla lefišwa ditshenyegelo tša seo.
- Ga go motho yoo a dumeletšwego, ka ntle le mohlankedi wa maleba, go hlomesetša sehlongwa se seswa mo kabokgolong ya mohlagase goba tlhomesetšong ya tirelo.
- Ge Mmasepala a kgaotše tirelo, ke fela mohlankedi wa maleba yo a swanetšego go hlomesetša tirelo yeo leswa.
- Badirišaditirelo ba swanetše go netefatša gore tlhomesetšo ya mohlagase yeo e lego mo dikagong tša bona e hlokometšwe ka tshwanelo gomme ba fe Mmasepala setifikheiti sa kobamelo pele mohlagase o ka hlomesetšwa dikagong tša bona.
- Ge eba mong e le wo moswa, mong wa pele o swanetše go fa tsebišo ka lengwalo ya matšatši a mabedi a mošomo ka ga maikemišetšo a gagwe a go kgaotša go šomiša kabo ya mohlagase.
- Ke maikarabelo a modirišaditirelo go lefela ditshenyegelo dife goba dife tšeo di hlotšwego ke tshenyego goba go lahlega ga setlabakelo sa mitara.
- Mmasepala o nale tokelo ya go dira ditekolo mo setlabakelong sa mmitara.
- Modirišaditirelo a ka kgopela gore setlabakelo sa mitara se dirwe ditekolo ge a se no lefela tefo yeo e nyakegago. Ge go ka humanwa e le gore mmitara ga o sepelelane le dinyakwa tša nepagalo ya tshepedišo, setlabakelo seo se swanetše go lokišwa gomme tefo yeo e bušetšwe go modirišaditirelo.

Molawana wa Kabo ya Mohlagase wa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane

Tshepedišo ya kobamelo ya molawana wo

- Badudi ba swanetše go šomiša mohlagase ka tlhokomelo le ka go latela Molawana wa Kabo ya Mohlagase go netefatša gore metheo ya polokego e tšwetšwa pele le go thibela tshenyego ya mananeokgoparara a mohlagase.
- Bakeng sa dinyakišišo ka kakaretšo tše mabapi le kabo ya mohlagase, letšetša mogala go ba Tlhokomelo ya Bareki ba Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane mo go 012 358 9999.
- Ntle le fao, bakeng sa dinyakišišo goba go tlalea melato yeo e ka diregago, letšetša mogaleng wa mahala wa 080 1111 556 goba 012 358 3211 goba 012 339 9111.

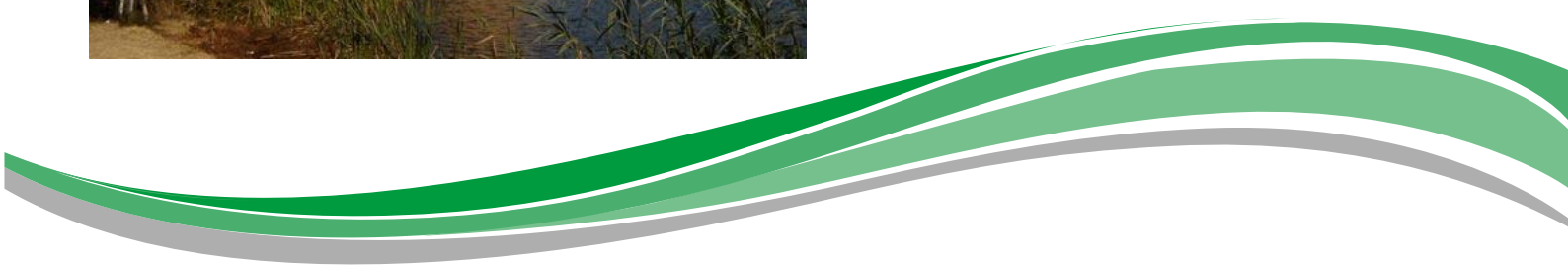
Ditlamorago tša go se obamele Molawana wo

Go obamela Molawana wo le tšhomišo ye botse ya mohlagase di tloga di le bohlokwa moo mohlagase e lego sedirišwa se bohlokwa. Ge batho ba sa latele molawana wo, go ka direga tšeo di latelago:

- Tšhomišo ya mohlagase e ka se laolwe le go lekodišišwa.
- Mananeokgoparara a mohlagase a tla senyega.
- Theko ya ditirelo tša kabo ya mohlagase e tla oketšega.
- Ditlhomasetšo tša mohlagase tšeo di sego molaong di tla feleletša di hloletše badudi kotsi.

Dikotlo

Ge batho ba sa latele Molawana wa Kabo ya Mohlagase, ba ka faeniwa. Go feta fao, mosenyi o tla swanela go lefa Mmasepala ditshenyegelo tša tahlegelo goba tshenygo yeo e hlolwetšwego Mmasepala ke go tshela molao goo.

Molawana wa Dilahlwa tša Dithata wa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane

Maikemišetšo ka ga Molawana wo

Molawana wa Dilahlwa tša Dithata wa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane o laola go lotwa, go tlošwa le go lahlwa ga dilahlwa tša Dithata go netefatša gore badudi ba mo toropokgolong ye ba phela tikologong yeo e nago le bophelo bjo bobotse.

*Rata toropokgolo ya geno.
Hlompha tikologo.
Tlogela go tšhilafatša lefelo.*

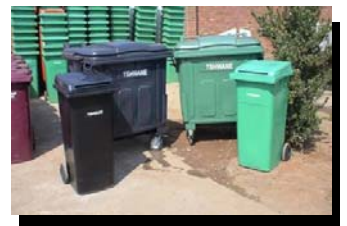
Khutsofatšo ya Molawana wo

- Ke maikarabelo a Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane go laola go lahlwa ga ditlakala mono Tshwane.
- Ke fela Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane goba baabi bao ba dumeletšwego ba swanetšego go lahlwa ditlakala mono Tshwane.
- Dikago ka moka tša mono Tshwane di swanetše go dula di se na ditlakala. Ge motho ofe goba ofe a sa dire bjalo, Mmasepala o tla phethagatša tirelo ya go thotha ditlakala ka ditshenyegelo tša modudi goba mong.
- Modudi goba mong yo a ratago go bokanya ditlakala mo dikagong tša gagwe ke yena a rwalago maikarabelo a go lefa akhaonto ya ditlakala ntle fela le ge a ka hlagašha bohlatse bja gore modudi le/goba mongdikago tšeo.
- Tsebiša Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane mo matšatšing a šupa ka ga ditlakala dife goba dife goba khudugo, yeo ka morago ga yona Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane o swanetšego go tlo phethagatša tirelo yeo e swanetšego.
- Sekoloto sa tefo ya ditirelo tša ditlakala se bewa go ya ka tšatšikgwedi la thomelo ya tirelo goba tšatšikgwedi la go thothwa ga dithini tša ditlakala, di thekgwa ke bohlatse bjo bo tšwago ka direkthothong tša Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane.
- Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane o ka fetoša ditirelo tša dikago dife goba dife go ya ka diphetogo tša bontšhi bja ditlakala.
- Dikhontheina ka moka tša ditlakala di tla dula e le thoto ya Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane gomme d tla šomišetšwa fela go boloka dilahlwa tša dikgwebong, ka magaeng le tša ka ditšhengwaneng. Badudi ba tla rwala maikarabelo godimo ga tahlego goba tshenyo ya ka boomo ya dikhontheina. Badudi ba swanetše go bega go lahlega goba go senyega ga dikhontheina kua Mmasepaleng wa Toropokgolo ya Tshwane.
- Badudi ba swanetše goba le mafelo a bobolokelo ao a lekanego a dikhontheina tša ditlakala tša mehutahuta mo dikagong tša bona. Dinolofatši tše di swanetše go latela melawana ya meago. Dikhontheina di swanetše go bolokwa dinolofatšing tše bjalo, ntle fela le letšatši leo ditlakala di thothwago ka lona.
- Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane o ka bea lefelo leo gabotsebotse dikhontheina di ka bewago gona gore di kgone go thothwa.
- Dikhontheina tša ditlakala di swanetše go ntšetšwa ka ntle pele ga 07:00 gore di kgone go tlošwa mo lefelong leo le laeditšwego ke Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane.
- Tsentsha ditlakala tšeo di rileng (mohlala, ditlakala tšeo di thapilego (tša dijo), tša meagong/di-intastering, magaeng (mo go dulago batho), dilahlwa tše ikgethago tša intasteri, tše kotsi le tša dipetleleng) ka dikhontheineng tšeo di rileng (tšeo di šupeditšwego).
- Boloka ditlakala ka dikhontheineng tša maleba ka dinako tšohle ka ntle le ge go dumeletšwe ka lengwalo ke Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane bakeng sa manyora, dihlwekiši, diela, dilo tše kotsi le dišomišwaleswa. Badudi ba swanetše go swara dikhontheina di hlwekile ebile di se na ditwatši.
- Ga go dikhontheina tšeo di swanetšego go thothwa dikagong ka ntle le tumelelo ya Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane.
- Kgohlagano (compaction) ya dilahlwa mo dikagong e swanetše go dumelelwa ke Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane.
- Go nyakega lengwalo la tefo go tšwa go modudi goba mong wa dikago tšeo ditlakala di thothwago.
- Dilahlwa tša intastering, tše ikgethago tša intastering le tša dipetleleng ga di a swanela go hlola lerole, tšhitišo, tšhilafatši goba kotsi ya go se bolokege, gomme tikologo ya bobolokelo yeo e dikologilego dikhontheina tša dilahlwa e swanetše go dula e kgahliša e se na ditlakala le ditšhitišo.
- Bathothi ba ditlakala tša di-intastering, ditšhengwaneng, tše ikgethago tša ka magaeng le tša mokgobo ba swanetše go iša dilahlwa tšeo mafelong a go lahlela ditlakala ao a laeditšwego ka dikontrakeng tša bona.
- Ditlakala ka moka tša ka ditšhengwaneng, tše ikgethago tša ka magaeng le tša mokgobo di swanetše go tlošwa go thibela ditšhitišo goba dikotsi tša mollo.
- Mafelo a ditlakala tša ka ditšhengwaneng a ka šomišetšwa fela go lahlela ditlakala tša ka ditšhengwaneng ke badudi. Boradikontraka ba Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane le ba ditirelo tša ditšhengwana ba swanetše go lahlela ditlakala tša ka ditšhengwaneng fela mo mafelong ao a diretšwego go lahlela ditlakala gona.
- Ka tumelelo yeo e tšwago Mmasepaleng wa Toropokgolo ya Tshwane, dikhontheina tša ditlakala tša meagong di ka bewa mo hleng ga tsela lebakanyana leo le beilwego. Dikhontheina tše di swanetše go ba le dintlha ka botlalo tša mong, di lokelwa di- *chevron* tša go bontšha goba tša go bonagala go ya ka fao go laoletšwego le go dumelelwa ge di be di sepetšwa.
- Go boloka materiale wa go aga ka ntle ga dikago goba mo hleng ga tsela go a ganetšwa.
- Ditlakala tša meagong di swanetše go lahlelwa mafelong a go lahlela ditlakala a Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane ka go di lefela tefo yeo e šetšego e beilwe.
- Bahlankedi ba Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane ba ka tsena dikagong dife goba dife go tlo dira ditekolo le ditišetšo, le go tlo hlakiša go kgoboketšwa le go lahlwa ga mehuta ka moka ya ditlakala.

Molawana wa Dilahlwa tša Dithata wa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane

Khutsofatšo ya Molawana wo

- Ditokelo mo mafelong ka moka a go lahlela ditlakala ke tša Mmasepala wa Toropokgolo ya . Motho ofe goba ofe yo a tsenago lefelong la go lahlela ditlakala o swanetše go dira tšeo di latelago –
  - go šomiša mafelo ao a dumeletšwego a go tsena ka lefelong;
  - ge go nyakega, a tliše ditlakala go tlo kadiwa;
  - a fe dintlha ka botlalo ka ga seo se hlalago ditlakala tšeo;
  - a latele ditaello le melawana;
  - a lefe tefišo yeo e nyakegago; le
  - go lahla ditlakala fela ka dinako tšeo di beilwego
- Go tsena lefelong go ka ganetšwa ge eba motho a sa latele molawana wo goba ge mohuta wo o rilego wa ditlakala o sa swanela go tlogelwa mo lefelong leo la ditlakala (mohlala, motho ga a swanela go lahla ditlakala tša meagong mo lefelong la ditlakala tša ka ditšhengwaneng, goba motho yo a tagilwego ga a swanela go tsena lefelong leo go lahlelwago ditlakala).
- Ga go motho yoo a tagilwego ke nnotagi efe goba efe a dumeletšwego go tlo lahla ditlakala mo mafelong a ditlakala a Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane.
- Ga go materiale goba dikhemikhale tša go tuka tšeo di ka hlalago kotsi ya mollo di dumeletšwego mo mafelong a go lahlela ditlakala a Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane.
- Ditopo tša diphoofolo goba ditšweletšwa tša nama tšeo di senyegilego ga di dumelelwe mo mafelong a go lahlela ditlakala a Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane ka ntle le tumelelo ka lengwalo.
- Mafelo ka moka a go lahlela ditlakala a poraebete a swanetše go ngwadišwa le ba Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane.
- Ga go motho yoo a dumeletšwego go tšhilafatša mo mahlong a batho, goba go dumelela mošomi goba motho yo a lego ka fase ga taolo ya gagwe go tšhilafatša lefelo. Šomiša dikhontheina tšeo di diretšwego morero woo.
- Go lahla ditlakala dife goba dife goo go sego molaong ga go dumelelwe. Ditlakala tšeo di tlogetšwego fela di tla tlošwa ke Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane ka ntle le go tšea maikarabelo a tshenyego efe goba efe.
- Batho bao ba lahago ditlakala ka tsela yeo e sego mo molaong ba tla laelwa gore ba tloše ditlakala tšeo, goba Mmasepala wa Toropokgolo ye o tla di tloša ka ditshenyegelo tša mosenyi.
- Mo dikagong tšeo di iletšwego modudi goba mong ke yena a rwelego maikarabelo a go lefela ditshenyegelo tša ditirelo tša go thotha ditlakala tšeo di beakantšwego le ba Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane.
- Modudi goba mong wa dikago o tla rwešwa maikarabelo a tšhitelo goba matšhošetši a polokego ao a amanago le bohleweki, goba thibelo goba go thothwa ga ditlakala tšeo di sego mo molaong mo dikagong.
- Dinomoro tša mebila di swanetše go bonala ka go hlaka ge o le mo mmileng.
- Ga go materiale woo o ka šomišwego leswa wo o swanetšego go ka lotwa mo dikagong, ka ge o ka hlola kotsi goba e le tšhitelo.
- Dikhamphani tša ditšweletšwa tšeo di šomišegago leswa di swanetša go diragatša go sepelelana le dihloko tša semolao.
- Materiale wo o ka šomišwego leswa o swanetše go hlaolwa mo o kgobokanywago gona .
- Go se lefele ditirelo tša ditlakala tšeo di fiwago ke Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane ke molato.
- Beng goba badudi ka moka ba mo dikagong ba lefa tefo ya tlhwekišo ya toropokgolo, go sa šetšwe gore go dumeletšwe moabi wa ditirelo ofe.
- Baabi ba ditirelo ba poraebete ba swanetše go dira kgopelo ngwaga le ngwaga go Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane ya go mpšhafatša ditirelo tša go thotha ditlakala goba diphemiti tša tšhomišoleswa.

Tshepedišo ya kobamelo ya Molawana wo

Badudi ba swanetše go netefatša gore ba latela Molawana wo le gore ga ba tšhilafatše lefelo le go lahla ditlakala ka tsela yeo e sego mo molaong. Go hwetša tshedimošo ka botlalo letšetša mogala go ba Tlhokomelo ya Bareki ya Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane mo go 012 358 9999. Bakeng sa dipotšišo ka ga dilahlwa tša dithata, tshedimošo ka ga mafelo a go lahlela ditlakala le ditirelokgopelo tša dithini le dikhontheina tša ditlakala, letšetša nomoro ya mogala wa mahala wa Taolo ya Dilahlwa mo go: 080 020 2103.

Badudi ba swanetše gore ka dinako tšohle ba šomiše lefelo la maleba la go lahlela ditlakala bakeng sa mohuta wo o rileng wa ditlakala. Dithini tše dintsho tša mabili ke tša ditlakala tšeo di omilego tša ka magaeng.

Dikgweba tšeo di bago le ditlakala tša dijo di swanetše gore dithini tša tšona di thothwe letšatši le lengwe le le lengwe.

Ge dithini tšeo di sa kgotholwe, letšetša mogala go 012 358 9461.

Go nyakišiša ka ga dithini tša ka magaeng, letšetša mogala go 012 358 0554/26.

Go nyakišiša ka ga dikhontheina tša mekgobo, letšetša mogala go 012 358 0528/29.

Go bega mebila yeo e swanetšego go hlwekišwa, letšetša mogala go 012 358 0549/59.

Go bega thoto ya Mmasepala yeo e swanetšego go hlwekišwa, letšetša mogala go 012 358 0547.

Ditlamorago tša go se obamele Molawana wo

Go se latele Molawana wa Dilahlwa tša Dithata go ka hlola mathata a magolo maphelong a batho le tikologong.

Dikotlo

Badudi bao ba sa latelego Molawana wo ba ka faenwa. Ge ba ka tšwela pele ka bosenyi bjoo, ba ka faenwa bakeng sa letšatši le lengwe le le lengwe la ge bosenyi bjoo bo tšwela pele . Ge ba sa tloše ditlakala tše, Mmasepala o tla di tloša (go akaretšwa le dimela tše di godilego go feta tekano). Ditshenyegelo tša seo di tla ya ka akhaontong ya modirišaditirelo.

Molawana wa Taolo ya Dilahlwa tše Kotsi wa ba Tlhokomelo ya tša Maphelo wa Gauteng , 2004

Molawana wo o phatlaladitšwe go ya ka karolo 24(c) ya *Environmental Conservation Act*, 1989 (*Act 73 of 1989*). Wona o laetša dinyakwa tša go laola dilahlwa tše kotsi tša ba tlhokomelo ya maphelo. Dilahlwa tše kotsi tša ba Tlhokomelo ya Maphelo di swanetše go laolwa go ya ka Molawana.

Tshepedišo ya kobamelo

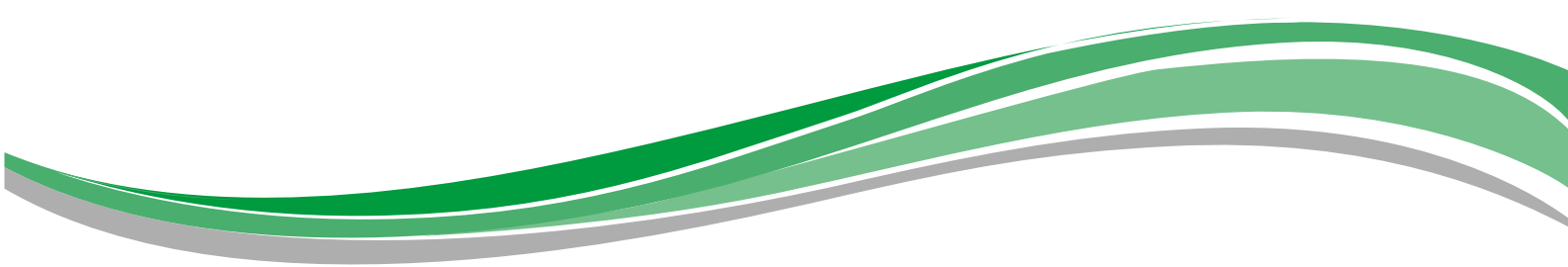
Ge o rata go tseba gore o ka obamela bjang Molawana wo goba go ipelaetša mabapi le go se obamelwe ga wona, letšetša ba Ditirelo tša Maphelo ba Mmasepala mogala mo go 012 358 4656.

Ditlamorago tša go se obamele Molawana wo

Go se obamele Molawana wo go ka hlola mathata a magolo a tša maphelo le tikologo.

Dikotlo

Go se latele Molawana wo go tla feleletša motho wa gona a laetšwe gore a o latele. Ge bosenyi bjo bo tšwela pele, go ka tšewa magato a semolao kgahlanong le yena gomme a ka faenwa.

Molawana wa go Ruiwa ga Dinose wa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane

Maikemišetšo ka ga Molawana wo

Molawana wa go Ruiwa ga Dinose o laola go ruiwa ga dinose ka go šomiša tshepedišo ya diphemiti.

Molawana wa go Ruiwa ga Dinose o laola diphemiti tša go laolwa ga dinose go netefatša gore dinose ga di hlole tšhitišo setšhabeng goba go hlola kotsi maphelong a batho le a diphoofole

---

Khutsofatšo ya Molawana wo

- Ga go motho yoo a dumeletšwego go ruwa dinose mono Tshwane ka ntle le phemiti yeo e tšwago Mmasepaleng.
- Tirelokgopelo e swanetše go ngwalwa fase. Ge tirelokgopelo e ka dumelelwa, modirakgopelo o swanetše go lefa tefo yeo e beilwego. Ga o lefe selo ge eba dinose di ruetšwe fela go dira diteko goba merero ya thuto.
- Phemiti e swanetše go mpšafatšwa ngwaga le ngwaga gomme tirelokgopelo e swanetše go ngwalwa fase.
- Phemiti e ka gogelwa morago ge motho a sa latele Molawana wo goba ge dinose tšeo e le tšhitišo setšhabeng goba di le kotsi maphelo a batho le a diphoofole.
- Beng diphemiti ba swanetše go latela mabaka ao a beilwego ao a latelago:
  - Dinose di swanetše go ruelwa ka phagong yeo e kgwahlilego ya go se tsene meetse yeo e kgontšhago mamapo go bopega mo diforeimeng tšeo di ka tlošwago tša katološwa mo phagong.
  - Diphago tša dinose di swanetše goba bokgole bjo go ka bago 100 m kgole le madulo a batho, kgwebo goba dikago goba mafelo ao go ruilwego diphoofole goba dinonyana go wona.
  - Diphago tša dinose di swanetše go dikologwa ke legora goba leboto leo le ka bago 1,5 m ka bogodimo le 5 m go tloga karolong efe goba efe ya phago.
  - Ge motho a ruwa dinose ka tsela yeo e fapogilego go ya ka Molawana wo, Mmasepala o tla mo tsebiša gore a tloše goba a fediše dinose tšeo. Ge a sa latele taelo yeo, Mmasepala a ka fediša goba a tloša dinose ka go lefiša mong wa tšona goba modudi wa mo dikagong.
  - Ge dinose di le kotsi maphelong a batho, Mmasepala a ka di tloša goba go di fediša ka ntle le go fa mong wa tšona goba modudi tsebišo.

Tshepedišo ya kobamelo

Go ipelaetša ka ga dinose goba go dira kgopelo ya phemiti, o ka ikopanya le ba mmasepala ba Booyesen Nursery ba ka Mmasepaleng (Karolo ya Taolo ya Tikologo) mo go –

- mogala 012 379 3123 goba 012 377 0568; goba
- fekese 012 377 1431.

Go ipelaetša mabapi le go ruiwa ga dinose, romela fekese go ba Lekala la Taolo ya Tikologo, o fane ka aterese ka botlalo ya moo dinose di ruilwego gona gomme o laetše le gore ke mathata afe ao le itemogelago ona.

Ditlamorago tša go se obamele Molawana wo

Ge baagi ba sa obamele Molawana wa go Ruiwa ga Dinose, baka bea kotsing maphelo a batho le diphoofole tša Toropokgolo ye.

Dikotlo

Ge badudi ba sa obamele Molawana wa go Ruiwa ga Dinose, ba ka faenwa.

Molawana wa Taolo ya Dikoloto wa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane

Maikemišetšo ka ga Molawana wo

Molawana wa Taolo ya Dikoloto o laola tefo ya diakhaonto tša mmasepala le tšhomišo ya mohlagase, gase le meetse, go thothwa ga ditlakala, ditirelo tša tlhwekišo, direiti le metšhelo tšeo di lefelwago go ya ka boleng bja dikago le tswalo yeo e lefišwago ditšhelete tšeo di šaletšego morago.

Molawana wa Taolo ya Sekoloto o laola ditefo tša ditirelo tša mmasepala tše bjalo ka kabo ya mohlagase le ya meetse go netefatša gore ditirelo di seketša tšhelete le go rekega.

Khutsofatšo ya Molawana wo

- Mmasepala o ka lefiša le go hwetša tswala godimo ga ditšhelete dife goba dife tše o di kolotwago.
- Moo e lego gore ditefo tšeo di lefelwago Mmasepala di šaeditšwe ke pank, Mmasepala o tla lefiša ditshenyegelo tša tshepedišo ka akhaontong ya mokoloti yoo a dirilego phošo.
- Ditshenyegelo ka moka tša molao, go akaretšwa le ditshenyegelo tša moemedi le moemelwa wa gagwe tšeo di hlolegilego ge go bušwa sekoloto di tla lefišwa ka akhaontong ya mokoloti.
- Ditefišo tša dikotlo di tla lefišwa bakeng sa ditiragatšo tša go gopotša, goba go nyaka tefo, ke mokoloti.
- Moo tirelo e kgaotšwego ka baka la go se obamele Molawana wo, go tla lefišwa tefo ya tlhomesetšo leswa.
- Ga go ditirelo tšeo di tla fiwago ka ntle ga kwano le gore go lefiwe Mmasepala tšhelete ya peeletšo (deposit)
- Tsebišo ya go kgaotšwa ga kwano ya ditirelo e swanetše go dirwa ka lengwalo.
- Mmasepala o swanetše go ba le pholisi ka ga taolo ya dikoloto le kgoboketšo ya dikoloto go laola ditshepedišo tša taolo ya dikoloto.
- Mmasepala o ka fokotša goba go kgaotša ditirelo tša modirišaditirelo ge eba a dira tšeo di latelago –
  - a sa lefele ditirelo;
  - a sa obamele mabaka ao a beilwego;
  - a šitiša ditirelo tša modirišaditirelo yo mongwe;
  - a abela modirišaditirelo yo mongwe ditirelo ka tsela yeo e fošagetšego ;
  - a hlola gore maemo gore a be kotsi, goba a tshela molao wo o beilwego; le ge
  - a le mathateng a magolo a ditšhelete, a le pankoroto, kgwebo ya gagwe e nwelwe goba ditšhelete tša gagwe di le ka fase ga taolo ya molao.
- Mmasepala o tla hlomesetša ditirelo ge fela modirišaditirelo a latetše dipeakanyetšo tša ka pholising ya taolo ya dikoloto goba a lefile tšhelete yeo e nyakegago (go akaretša le tšhelete ya go kgaotša le go hlomesetša leswa).
- Mokoloti a ka tsenela kwano ya go ngwalwa fase ya ba ya saenwa le Mmasepala ya go lefa tšhelete yeo e šaletšego morago, ditshenyegelo le tswala ya yona ka kompetšo ya kgwedi le kgwedi tšeo di latelanago.
- Mongwadiši wa dithaeteletiti goba mohlankedi yo mongwe wa tša boingwadišo bja dithoto tšeo di sa šuthego a ka ngwadiša phetišetšo ya thoto go yo mongwe fela ge eba go hlagišitšwe setifikheiti seo se nyakegago sa Mmasepala . Setifikheiti seo se tla laetša ge eba ditheko ka moka tša ditirelo di lefilwe ka botlalo bakeng sa thoto ye mabapi.
- Mmasepala o swanetše go dira pharologanyo magareng ga mehuta ya go fapana ya balefalekgetho, badiriši ba ditirelo, bareki, metšhelo ya bakoloti, ditirelo, metheo ya ditirelo le merero ye mengwe.
- Mmasepala o ka tlaleya bao ba kolotago go mekgatlo yeo e bokellago tshedimošo ka ga bao ba sa lefelego dikoloto tša bona ka tshwanelo.

Tshepedišo ya kobamelo

Go nyakišiša ka ga taolo ya dikoloto, letšetša ba Tlhokomelo ya Bareki ba Tshwane mogala mo go 012 358 9999.

Ditlamorago tša kobamelo

Ge badudi ba sa obamele Molao wa Taolo ya Dikoloto, go abjwa ga ditirelo tša go swana le kabo ya mohlagase le meetse, tlhwekišo le go thothwa ga ditlakala go ka se kgone go tšwetšwa pele go sa kgaotšwe bakeng sa ditšhelete. Badudi ba mo Toropokgolo le maemo a bophelo ka kakaretšo a toropokgolo ye a tla amega gampe.

Dikotlo

Ge badudi ba sa obamele Molao wa Taolo ya Dikoloto, ba ka faenwa goba ba fiwa kotlo ya go direla setšhaba mahala sebaka sa go iša go dikgwedi tše tshela.

Molawana wa Ditefo tša Dithotong wa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane

Maikemišetšo ka ga Molawana wo

Molaotheo wa Repabliki ya Afrika Borwa o kgontšha mebasepala go lefiša ditefo tša dithotong mo tikologong yeo e lego ka fase ga taolo ya yona. Molawana wa Ditefo tša Dithotong wa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane o laetša magoro a dithoto bakeng sa go lefiša motšhelo wa ditefo tša go fapana, gotee le magoro a beng ba dithoto goba magoro a dithoto bakeng sa morero wa go fana ka ditieseletšo, diphokolefšo tša lekgethong le diphokolefšo.

Dithoto tšeo di lefelwago lekgetho di hlophilwe go ya ka tšhomišo ya tšona ya kgonthe ya thotong le, ge eba thoto e sa šomišwe, tšhomišo yeo e dumeletšwego goba go dira zounu dithotong, goba tikologo yeo go dulago batho go yona yeo go yona go yona thoto yeo.

Khansele ya mmasepala e swanetše go sekaseka, ge go hlokega, e fetoše pholisi ya yona ya ditefo ngwaga le ngwaga, gomme phetošo ye nngwe le ye nngwe ya ka pholising ya ditefo e swanetše go sepedišana le tekanyetšokabo ya ngwaga le ngwaga ge e hlalosiwa ka Khansele go ya ka karolo 16(2) ya *Municipal Finance Management Act*.

Molawana wa Ditefo tša Dithotong o laola mehuta ya go fapana ya dithoto tšeo di lefelwago lekgetho tša mo tikologong ya Tshwane. Tefo ya ditefišo e kgontšha Mmasepala go ka fihlelela maikemišetšo a wona a go tšwetša pele toropokgolo ye.

Khutsofatšo ya Molawana wo

- Ditefišo di fapana go ya ka magoro a dithoto tšeo di lefelwago lekgetho. Dithoto di arotšwe ka magoro ao a latelago:
  - Dithoto tšeo go dulago batho go tšona
  - Dithoto tša dikgwebo le tša dipapatšo
  - Dithoto tša intasteri
  - Dithoto tša Mmasepala (tšeo di lefelwago lekgetho)
  - Dithoto tša Mmasepala (tšeo di sa lefelwago lekgetho)
  - Dithoto tša Mmušo
  - Mananeokgoparara a ditirelo tša setšhaba
  - Naga ya temo
  - Naga ya temo yeo go se nago selo go yona
  - Tšhomišo yeo e sa dumelelwago
  - Dithoto tšeo di šomišetšwego merero ye mentšhi
  - Naga yeo go se nago selo go yona
  - Naga ya trasete ye mmušo
- Mmasepala o ka fa tsesetšano magoro ao a rileng a beng goba a magoro a dithoto ya gore a se lefe ditefišo tša dithotong, goba wa ba fa phokolefšo mo ditefišong tšeo ba swanetšego go di lefa.
- Beng dithoto ba arotšwe ka magoro ao a latelago:
  - Beng magae bao ba itlhokelago
  - Batšofadi, bagolofadi monaganong le mmeleng
  - Beng magae bao ba se nago letseno nakwana
  - Beng dithoto tšeo go dulago batho go tšona
  - Bajalefa ba tša pušetšo ya naga go beng
  - Mekgatlo ya dipapadi
  - Mekgatlo ya dithušo tša setšhaba
- Mmasepala o sekaseka ditefišo tša dithotong ngwaga le ngwaga bjalo ka karolo ya tshepetšo ya tekanyetšokabo.
- Ditefišo tša dithotong di swanetše go lefelwa kgwedi le kgwedi gomme di hwetšwa go ya ka Molawana wa Taolo ya Dikoloto wa Tshwane (lebelela letlakala la go feta).
- Mmasepala o swanetše go dira ditshekatsheko ka kakaretšo tša dithoto ka moka tšeo di lefelwago lekgetho tša mono Tshwane gomme o ngwale lenaneo la ditshekatsheko mo mengwageng ye mengwe le ye mengwe ye meraro. Ditshekatsheko tša tlaleletšo di dirwa nako le nako.

Tshepedišo ya kobamelo

Go dira dinyakišišo ka ga ditefišo tša dithotong, letšetša mogala go ba Tlhokomelo ya Bareki ba Toropokgolo ya Tshwane mo go 012 358 9999.

Ditlamorago tša go se obamele Molawana wo

Ge modudi a sa obamele Molawana wa Ditefišo tša Dithotong (le Molawana wa Taolo ya Dikoloto), Mmasepala o tla palelwa ke go fihlelela maikemišetšo a wona a tlhabollo.

Sekema sa peakanyo ya Toropo sa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane 2008

Maikemišetšo ka ga sekema se sa peakanyo ya toropo

Go ya ka karolo 19 ya Molao wa Metsesetoropo wa Profense ka Peakanyo ya Toropo, wa 1986, morero wa sekema sa peakanyo ya toropo ke go netefatša gore "mo tikologong go ba le tlhabollo yeo e rulagantšwego yeo e sepelago ka tshwanelo ... go tšwetša pele tša maphelo, polokego, taolo ye botse, dinlofatši, boiketlo le pabalelo ka kakaretšo ya tikologo yeo, gammogo le bokgoni le ikonomi ya ka ditshepedišong tša tlhabollo ye bjalo". Kgonagalo ya go hlabolla naga mo tikologong ya Tshwane e bewa le go laolwa ke Sekema sa peakanyo ya Toropo sa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane, sa 2008.

Ka ntle le sekema sa peakanyo ya toropo, bolaodi bja selegae bo ka se kgone go laola mehuta ya ditiragatšo tšeo di diregago mo thotong, goba khuetšo ya tšona go dithoto tša kgauswi. Go ka se be le taolo ya ditiragalo tša kgonthe, bogodimo goba bogolo bja meago, gomme beng dithoto ba tlo kgona go aga kgauswi le mellwane ka fao ba ratago ka gona, ba ganetšwa fela ke National Building Regulations and Building Standards Act, 1977. Go be go ka se hlokega gore boradikontraka ba beakanyetše mafelo a go phaka dinamelwa goba go kaonafatša mananeokgoparara a mekgobo ka ditlhabollo. Setšhaba se be se ka ba le ditshenyegelo tše kgolo kudu, go akaretšwa le go lahlegelwa ke menyetla ya dipeeletšo, ka ge boradikontraka ba tlo be ba tšhabile ditikologong tšeo tša go se tshephiše go ya moo go se nago dikotsi gakaalo.

Khutsofatšo ya Sekema sa peakanyo ya Toropo sa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane

Sekema sa peakanyo ya Toropo sa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane, sa 2008, o hlomilwe go ya ka *Town-planning and Townships Ordinance*, 1986, le *Gauteng Planning and Development Act*, 2003. Sona se bea melawana ka kakaretšo ya go hlabollwa ga dithoto le kudukudu –

- tšhomišo ya thoto (dizounu tša tšhomišo ya naga);
- kitlano ya tlhabollo ya thoto (palo ya diyuniti goba meago ka bontšhi); le
- ditaolo tša tlhabollo, e lego, bogodimo, bogolo (ditikologo ka bontšhi goba tša lebatso goba palogare ya lebatso (FAR/FSR)) le bogolo bja moago (moraladi ya meago, mellwane ya meago), le ditaba tše mabapi le go phaka le go tsena lefelong.

Thoto ye nngwe le ye nngwe yeo e lego ka tikologong ya sekema sa peakanyo ya toropo se nale zounu ya tšhomišo yeo e rileng, yeo e sepedišanago le ditaolo tša palo ya tlhabollo le kitlano. Tše le tšona *ditokelo tša tlhabollo* tša thoto gomme di huetša buleng bja yona. Ka kakaretšo, thoto yeo e nago le tokelo ya ba tikatiko ya mabenkele e tla ba le buleng bja mmara bja bo golwane go feta thoto yeo le yona e lego fao yeo e nago le ntlo ye tee fela ya madulo. Ka ge ditokelo tše di nale buleng, go di fetola go ka ama buleng bja thoto. *Town-planning and Townships Ordinance*, 1986, e dumelela mong thoto go tleleima phumulameokgo go mmušo wa selegae ge o ka fetola ditokelo tša thoto yeo.

Sekema sa peakanyo ya Toropo sa Tshwane se hlangwa ke –

- dithabe tša sekema (melawana ka kakaretšo, go akaretšwa tšeo di dumelelwago ka zounong ye nngwe le ye nngwe ya tšhomišo le gore ke ditaolo dife tša tlhabollo tšeo di šomišetšwago mehuta ya go fapana ya ditlhabollo);
- mebepe (yeo e laetšago ka mahlo ditokelo tšeo di rilego goba dizounu tša thoto ye nngwe le ye nngwe tšeo di lego tikologong ya sekema seo);
- Ditlhomšetšo goba dišetulu tšeo di nago le ditokelo tšeo di fapanago le ditokelo tša metheo tšeo di lego ditšhabeng tša sekema se (ditšhomišo tša malobanyana mo di latela tlhomšetšo goba šetulu, e lego seo se feletšago se hlotše datapeisi ya dizounu tša tšhomišo tšeo di se nago metheo); le
- datapeisi ya GIS ya thoto ye nngwe le ye nngwe yeo e lego mo Tshwane, yeo e laetša dizounu tša yona le ditaolo tša tlhabollo tša motheo tše bjalo ka bogodimo, tikologo yeo e akaretšwago le FAR.

Sekema sa peakanyo ya Toropo ke pego yeo e fanago ka dintlha ka botlalo ka ga ditaolo tša tlhabollo tšeo di šomišwago thotong efe goba efe yeo e rileng. Yona ke gape datapeisi yeo e feleletšego ya (di) tokelo tšeo di šomišwago tšhomišong ya naga mo thotong efe goba efe yeo e amegago ya mo Tshwane.

Sekema sa peakanyo ya Toropo sa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane 2008

Tshepedišo ya kobamelo

Go lebeletšwe ka fao molawana wa sekema o sa obamelwago ka gona, mong thoto o swanetše go dira kgopelo ya go hlogwa ga Motsesetoropo mo nageng ya polasa goba a tliše tirelokgopelo ya go zouna leswa goba tirelokgopelo ya tšhomišo yeo e dumeletšwego, gomme a dire seo *pele* go ka tshelwa kobamelo ya sekema. Mong thoto le yena a ka dira kgopelo ya gore mabaka a tihabollo ao a rileng a bebefatšwe. Dipukwana tša tšhomišo tše sennyane tše mabapi le ditshepedišo tša ditirelokgopelo, dingwalwa tšeo di swanetšego go tlišwa le dintlha ka botlalo tšeo di nyakegago di ka hwetšwa ke setšhaba mo dikantorong tšeo di latelago:

- Kantoro ya Akasia: City Planning Building (kgauswi le tleliniki), 485 Heinrich Ave, Karenpark, Akasia. / Dinyakišišong, letšetša mo go 012 358 9110.
- Kantoro ya Centurion: Room 8, Town-planning Office, sekhutlong sa mmila wa Basden le wa Rabie, Centurion. Dinyakišišong, letšetša mo go 012 358 3883.
- Kantoro ya Pretoria: Room G10, Ground Floor, Munitoria, sekhutlong sa mmila wa Vermeulen le wa Van der Walt, Pretoria. Dinyakišišong, letšetša mo go 012 358 4833.

Ditlamorago tša go se obamele molawana wo

Go se obamele melawana le mabaka ao a beilwego a tihabollo ao a lego ka Sekemeng sa peakanyo ya Toropo sa Tshwane go hlaloša gore mong thoto le yena o tshela melawana ya *Town-planning and Townships Ordinance*, 1986. Go se obamele molawana wo go ka ba le khuetšo ya mpe go tikologo ka kakaretšo gomme beng ba dithoto tše kgauswi ba ka hlolela Mmasepala tahlegelo ka baka la diakhaonto tša ditefišo tšeo di fošagetšego tša tšhomišo ya naga (lebelela Molawana wa Ditefišo tša Dithotong).

Dikotlo

Ge beng dithoto ba se no tsebišwa gore ba kgaotše go tshela molao, ba swanetše go dira seo ka bjako go fihlela ge go se obamele molao goo go eba molaong ka go dira kgopelo. Ge se se sa direge, gona ba tla biletšwa kgorotshekgong go ya ka fao go tla bewago ke dišetulu tša maleba tša *Land-use Compliance Framework*. Ge mong thoto a ka bonwa molato ke kgorotsheko, kgorotsheko e ka mo lefiša faene le go laela gore go tshelwa ga molao woo go kgaotšwe ka bjako.

Go tlaleya pelaelo yeo o nago le yona ya gore go tshetšwe molawana wa peakanyo ya toropo goba go hwetša tshedimošo ka botlalo ka ga kgapeletšo ya Sekema sa peakanyo ya Toropo, letšetša mogala go ba,

Development Compliance and Enforcement (Kobamelo ya Tihabollo le Kgapeletšo ya molao)

Ba ahlaahlana le tša tšhomišo ya naga le bobapatši bja ka ntle bjo bo sego molaong.

Imeili ya dingongorego ka kakaretšo: landusecomplaints@tshwane.gov.za

Selete sa Bogareng & Bohlabela:	Mogala	012 358 8761
	Fekese	012 358 4588
	Room 510, 5 th floor Rondalia Building, Pretoria CBD	
Selete sa Leboa Bohlabela & Bodikela:	Mogala	012 358 4568
	Fekese	012 358 4590
	1 st floor, Kudu Building, 244 Marija Street, Sinoville	
Selete sa Borwa:	Mogala	012 358 3899
	Fekese	012 358 3900
	1 st floor, Block L, Crystal Park Offices, Basden Ave, Lyttelton	
Bobapatši bja ka ntle bjo bo sego molaong	Mogala	012 358 4582 / 8688
	Fekese	012 358 4588

Molawana wa Tirišompe ya Diokoabatši wa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane

Maikemišetšo ka ga Molawana wo

Ka mmušong wa bosetšhaba diokobatši tše bjalo ka diokobatši le bjala di laolwa ke *Drug and Drug Trafficking Act, 1992 (Act 140 of 1992)*, le *Liquor Act, 2003 (Act 59 of 2003)*. Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane o dirile Molawana wa Tirišompe ya Diokobatši go hlola tsela yeo ka yona go ka hlongwago komiti ya ditiragatšo tša diokobatši ya selegae le go laetša seabe sa Mmasepala kgahlanong le tirišompe ya diokobatši.

Molawana wa Tirišompe ya Diokobatši o laetša ditsela tša go fapafapana tše Mmasepala o ka thušago ka tšona go lwantšha tirišompe ya diokobatši go tšwetša pele tlhabollo ya seleago le ya ikonomi le tikologo yeo e bolohegilego ya go le bophelo bjo bobotse.

Khutsofatšo ya Molawana wo

- Molawana wo o dumelela go hlongwa ga komiti ya ditiragatšo tša diokobatši yeo e hlangwago ke baemedi ba bosetšhaba, mmušo wa profense le wa selegae, mekgatlo ya tshokollo goba ya kalafo, dihlolongwa tša dinyakišišo, dihlolongwa goba mekgatlo ya setšhaba, mekgatlo yeo e sego ya mmušo, lekala la poraebete goba kgwebo yeo e rulagantšwego, dilete tša kaonafatšo ya toropokgolo le dihlolongwa tše dingwe tše di ka thušago go lwantšha tirišompe ya diokobatši.
- Komiti ya Ditiragatšo tša Diokobatši ya Selegae e swanetše go dira le go phethagatša leano la tiro leo le tla ahlaahlanago le mehuta ya go fapafapana ya tirišompe ya diokobatši.
- Mmasepala o beile šedi ya yona ye kgolo go dihlolongwa tša thuto, batswadi, bafepi le barutiši go sedimoša batho le go ba ruta ka ga tirišompe ya diokobatši le thibelo ya gona.
- Mmasepala o tlo thuša ka go sepediša molaetša wo maikemišetšo a wona e lego go ahlaahlana le tirišompe ya diokobatši le methopo yeo e lego gona ya go lokiša bothata bjo.
- Mmasepala o tla tsentšha letsogo ka bothateng bjo bja tirišompe ya diokobatši:
  - Bahlankedi ba khutšo ba Mmasepala ba tla ba lesolong mmogo le maphodisa go lwantšha tirišompe ya diokobatši mo Tshwane.
  - Mmasepala o tla thuša ka diprogramo tša tshokollo (diversion programmes) go balatofatšwa.
  - Mmasepala o tla fokotša menyetla ya bosenyi bjoo bo amanago le diokobatši ka go šomiša meakanyetšo yeo e phethagetšego ya mafelo a wona a bohle.
  - Mmasepala o tla etela pele diprogramo tša thibelo ya bosenyi setšhabeng gomme o ka šomiša ditiragatšo tša dipapadi, bokgabo le setšo le boitapološo go fokotša ditlwaedi goba dikhueto tše mpe tša setšhaba.
  - Mmasepala o tla tsebagatša ditiragatšo tše dingwe bjalo ka tše go sa nyakegego bjalo go tšona.
- Mabapi le dilaesense tše di fiwago mafelo a boipshino ke Mmasepala (lebelela letlakala 9 le la 10 la o a bolelago ka *Business Act*):
  - Laesense e ka se fiwa motho yoo a kilego a swarwa ka baka la molato wa diokobatši.
  - Motho a ka tšeelwa laesense ge mong wa yona a ka hwetšwa a le molato wa go rekišetša ngwana yo mo nyennyane bjala.
  - Mafelong a boipshino a batho ba bagolo go tla netefatšwa gore dipukwana tša bona di a lekolwa go netefatša gore mengwaga ya bona e feta ye 18.
  - Diteko tša diokobatši di ka dirwa mo mafelong a boipshino.
- Mmasepala o tla kgetha bahlankedi ba maleba gore ba lekodišiša seo se diregago mo mafelong a boipshino ao a lego mo thotong ya mmasepala. Ge go nale pelaelo ya bonokwane bja diokobatši mo lefelong, tlaleya seo kua maphodiseng.
- Moo lefelo la gona le šomišetšwago go bjala goba go tšweletša diokobatši goba bjala ka kutso –
  - mong lefelo goba modudi o tla rwešwa maikarabelo a go lefa ditshenyegelo ka moka tše d hlotšwego ke Mmasepala mabapi le go šireletša le go hlwekiša dikago tše le tikologo ya tšona;
  - Mmasepala o tla kgaotša mohlagase le go fokotša kabo ya meetse a mo dikagong tše, ntle le fao e lego gore meetse le/goba mohlagase ke tša mohlakanelwa le dikago tša go fapafapana gomme go sa kgonege gore go di kgaotšwe goba di fokotšwe ka thoko;
  - Mmasepala o tla bušetša sekeng mohlagase le meetse mo dikagong ge mananeokgoparara ka moka a diokobatši a se no tlošwa le ditlahlabo di se no dirwa ke bahlahlabi ba ditimamollo, tša maphelo le meago gomme dikago tše di kgotsofatša melawana le metheo ya tša ditimamollo, maphelo, boagi le peakanyo ya toropokgolo; gape mong goba modudi wa dikagong o tla rwešwa maikarabelo a go lefa ditshenyegelo tša go hlomesetša lesa kabo ya meetse le ya mohlagase, le tša go lefela ditlahlabo.
- Ga go motho yoo a swanetšego go rekiša selo seo se nago loko, leswao goba seswantšho sa diokobatšikutso goba go šomiša diokobatši ka kutso.
- Ga bo mogwebi wa mebileng yoo a dumeletšwego go rekiša meriana.
- Ga go motho yoo a dumeletšwego go rekišetša batho ba mengwaga ya ka fase ga ye 18 setološi goba segomaretši seo se tagago (*glue*).
- Mmasepala o tla tlaleya mafelo a go rekiša bjala ao a hlalago mathata go dihlolongwa tša intaseteri ye tša maleba.
- Mmasepala o tla dira ditšhupetšo tša molawana wa bobapatši bja ka ntle bja bjala.

Molawana wa Tšhomišompe ya Diokobatši wa Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane

Tshepedišo ya kobamelo

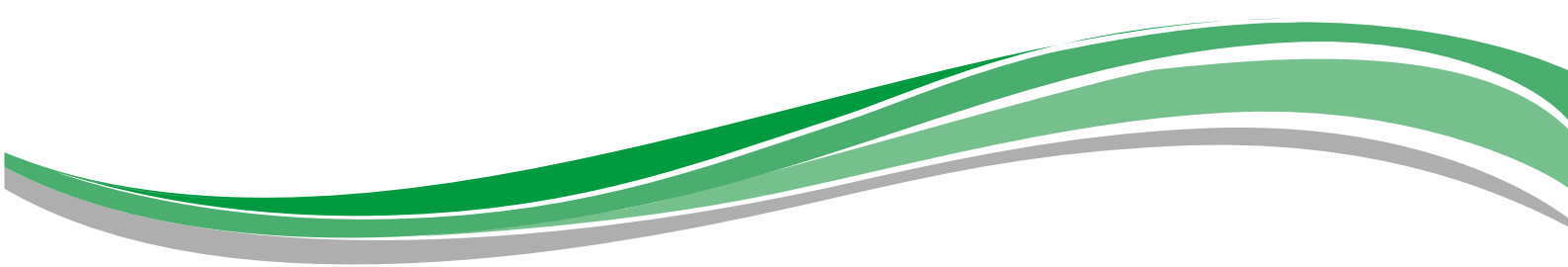
- Dinyakišišo ka ga dilaesense tša mafelo a boipshino (dinaeteklaba, dipaesekopo, bjbj), lebelela letlakala la 9 le la 10 go hwetša dintlha tša go ikopanya.
- Dinyakišišo ka ga bobapatši bja ka ntle (diphostara, diboto tša papatšo tše dikgolo, bjbj), lebelela letlakala la 15 le la 16 go hwetša dintlha tša go ikopanya.
- Go tlaleya thekišokutso ya diokobatši (mohlala, ge o belaela motho gore o rekiša diokobatši), ikopanye le ba seteišeneng sa kgauswi sa Ditirelo tša Sephodisa sa Afrika Borwa.
- Ditirelo tša thibelo ya bosenyi, letšetša ba Sephodisa sa Mmasepala wa Tshwane mo go 012 358 7095/6, goba –
  - 012 358 3754/3016 mabapi le thibelo ya bosenyi; le
  - 012 358 3714/6408 mabapi le thibelo ya bosenyi ka go šomiša moakanyetšo wa tikologong.
- Go tlaleya ka ga mafelo a boipshino, a dijo le/goba a bjala ao a hlolago mathata, letšetša mogala go ba Senthara ya Kgapeletšo ya Molawana ya Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane mo go 012 359 0070.

Ditlamorago tša go se obamele molawana wo

Molawana wa Tirišompe o diretšwe go thuša go hloma tikologo yeo e paledišago tšhomišo ya diokobatši le bosenyi. Ge badudi ba sa obamele Molawana wo, bothata bja tšhomišompe ya diokobatši bo ka šorofala gomme bja gobatša setšhaba le ikonomi.

Dikotlo

Badudi bao ba tshelago Molawana wo ba ka faenwa goba ba lahlwela kgolegong sebaka sa go fihla go dikgwedi tše 24, goba dikotlo tše ka bobedi. Go feta fao, ge tatofatšo yeo e sa kgaotšwe, motho yoo a ka faenwa gape bakeng sa letšatši le lengwe le le lengwe la ge a tšwela pele ka go tshela molawana wo.

Tshedimošo ka kakaretšo

Moo o ka bogago melawana ya Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane

O ka boga Melawana ya Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane kua Senthareng ya Tlhokomelo ya Bareki ya Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane goba mo wepsaeteng ya Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane ya www.tshwane.gov.za. Tobetša konope ya '*Residents*' šutheletša (tab) kua godimo sekirining sa gago, mo go *menu* ka letsogong la ngele la sekirini sa gago ka fase ga '*Municipal Services*' tobetša mo go '*By-laws*'. Tobetša mo go '*Promulgated By-laws*' go boga melawana ya gabjale.

Go ikopanya le ba Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane

Tlhokomelo ya Bareki ya Mmasepala wa Toropokgolo ya Tshwane:

Mogala: 012 358 9999
Mogala wa mahala 080 111 1556

City of Tshwane By-law Enforcement Centre

Mogala: 012 358 0070
Mogala wa mahala 080 111 1556
(tobetša Dinomoro tša mogala wa mahala, tobetša *option 1* bakeng sa "mollo, ambulanse le maphodisa a mmasepala" gomme o tobetše *option 3* bakeng sa "By-law Enforcement Centre")

